

קניני ספינה ושטר חוב

כיון שהמשנה בתחילת הפרק מדברת על מכירת ספינה, מבארת הגמרא כיצד קונים ספינה, שהיא בכלל המטלטלין שאינם נקנים בכסף, ואגב זה בגמרא דנה בעוד מדיני הקניינים בספינה ובשטר חוב.

קנין ספינה - לרב ספינה נקנית במשיכה כל דהו - טפה או חצי טפה, ואין הלוקח יכול לחזור בו, שהרי מטלטלין אין נקנים במעות אלא במשיכה או ברשותו, ואף דלענין קנין בהמה י"א שקונה בהכרזה במקל ועקרה יד ורגל, וי"א שקונה רק כשהיא מהלכת מלאה קומתה, שאני בהמה שכשעקרה יד ורגל עדיין היא במקומה מפני שהגוף נשען על היד ורגל שלא עקרה, אבל ספינה כולה זהה יחד. ולשמואל בספינה צריך למשוך את כולה

-שיגיע סוף הספינה למקום שהיה ראשה עומד, ובבהמה דווקא י"א דמהני עקרה יד ורגל, משום שעתידה כולה להעקר, משא"כ ספינה. ספינה אינה נקנית בשטר, מפני שהיא מטלטלין.

ע"ו ובברייתא איתא שלרבי ספינה נקנית במסירה - שיאחז בחבל שהיא קשורה בו אף שלא הזיזה ממקומה, ולחכמים לא קנה עד שימשוך, או שישכור את מקומה דרשותו של אדם קונה לו דכתיב "ואם המצא תמצא בידו הגניבה".

הגמ' אומרת שאין ראייה שלרבי מסירה קונה בכל מקום, די"ל דאיירי ברה"ר כגון רקק מים, שא"א לקנות שם במשיכה, דאין משיכה קונה אלא כשמושך לרשותו כגון בחצר של שניהם או בסימטא, וכיון שא"א לקנות במשיכה קונה במסירה, אבל בסימטא כגון מבואות קטנים הפתוחים לרה"ר ויש בהם מים, מודה רבי שאינה נקנית במסירה אלא במשיכה, שכיון שאין זה מושך רה"ר, ורק לפעמים דחקי רבים ועיילי להתם, ויש רשות לאדם לשבת שם, יש רשות לכל אדם לקנות שם במשיכה כאילו זה רשותו, וכיון שאפשר לקנות שם במשיכה לא אורחא דסימטא במסירה ואינו קונה במסירה, ולרבנן לא קנה עד שימשכנה מרה"ר אלא לסימטא, ואם רשות בעלים היא (רשות המוכר שלא מועיל שם לא מסירה ולא משיכה) ישכור את מקומה, ואם אמר לו לך חזק וקני, קונה גם לחכמים, ומחלוקתם היא כשאמר לו לך משוך וקני, דלרבנן כוונתו דווקא במשיכה ולא גמר להקנותו אלא במשיכה, שאם ירצה המוכר ויכל לחזור בו עד שימשכנה לרשותו, ולרבי מראה מקום הוא לו שהוא יכול כבר למושכה לרשותו כיון שהוא הקנה לו במסירה.

איזה קנין קונה באיזה מקום - מסירה כגון בספינה ובהמה גסה קונה ברה"ר שאין משיכה קונה שם, ובחצר שאינה של שניהם, משיכה בספינה או בהמה גסה וכ"ש בבמה דקה קונה בסימטא ובחצר של שניהם, והגבהה קונה בכל מקום אפילו ברשות המיוחדת רק למוכר.

קניית שטר חוב

לרבי אותיות נקנות במסירה, ולרבנן אין מועיל שטר לחוד דאין שטר קונה אלא קרקע ועבדים, ולא מסירה לחוד שיאמר לו קני לך הוא וכל שעבודיה, ולא קנה אלא לצור על פי צלוחיתו, אלא צריך שטר ומסירה יחד. ומשיכה אינה מועילה אלא בדבר שגופו ממון, ולא שיוכל הלוקח לגבות את החוב מהלוה.

ורב פפא אמר שהלכה כחכמים, והיינו שצריך לכתוב בשטר אחר קני הוא וכל שעבודיה וכן צריך מסירה, ואל"כ לא קנה אלא את הנייר לצור על פי צלוחיתו, וכיון שבאונאה יותר משתות בטל המקח, יחזיר לו את הדמים והלוקח יחזיר לו את השטר חוב.

ע"ו, אמירו קיבל מרבותיו שלהלכה אותיות נקנות במסירה כר"ב, וכן מסקנת הגמ' בכמה מקומות, וא"צ לכתוב קני לך איהו וכל שעבודיה ולא שום שטר. ורב אשי אמר שכך זה מסברא שא"א לקנות דברים בדברים ע"י שטר אחר, אלא צריך מסירה שזה ממש בידים. ומה שמצינו להלן שהקונה שדה קנה את השטר באגב, קנין אגב שאני, וכמו שמצינו שמטבע לא נקנה בחליפין ונקנה באגב.

אם אפשר לחזור מנתינת שדה או מכתבת שטר - האומר לשניים זכו לפלוני בשדה ע"י סודר, וכן עשו, וכתבו לו את השטר, יכול לחזור בו ולומר שלא יכתבו שטר, אע"פ שאמר כתבו ותנו, דאין עושין שטר בע"כ של נותן ואמנם בסתמא עושין, דסתם קנין לכתובה עומד. אבל לא יכול לחזור בו מנתינת השדה מפני שכבר זכה, דזכין לאדם שלא בפניו. אבל אם אמר שיוכר בשדה על מנת שיכתבו שטר, יכול לחזור בו גם מנתינת השדה, דכוונתו שלא יזכה עד שיגיע השטר לידי.

ע"ז: רבי חייה בר אבין מוסיף שאם המוכר כתב שטר לפני המכירה (שהרי כותבים שטר למוכר אע"פ שאין הלוקח עמו אע"ג דמחוי כשיקרא, כיון שרק המוכר יכול להפסיד מזה אם יאבד השטר וימצאנו הלוקח ויטען שהוא קנה מהמוכר, וכיון שהמוכר לא חושש לזה אנו לא חוששים בשבילי), אם החזיק הלוקח בשדה קנה את השטר בכל מקום שהוא בקנין אגב שהרי דעתו של המוכר להקנותו לו, כדתנן נכסים שאין להם אחריות - מטלטלין ושטר, נקנים עם נכסים שיש להם אחריות - קרקעות. בכסף שטר וחזקה - שכסף שקיבל על הקרקע או שהחזיק בה קונה גם את המטלטלין או השטר.

רב פפא הקנה תריסר אלפי זוזי שהיו בבי חוזאי לרב שמואל בר אחא אגב סף ביתו כדי שיביאם לו, והיינו הרשאה, ואם לא היה מקנה את המעות לא היו מסכימים לתת את המעות כדי שלא יתחייבו אם קרה אונס בדוך.

מה כלול במכירת דברים

מכירת קרון ופרדות - המוכר קרון לא מכר את הפרדות המושכות אותו, א"כ הם אדוקים בקרון, ואם מכר את הפרדות לא מכר את הקרון.

מכירת צמד ובקר - המוכר את הצמד (-העול והדברים המחברים את השוורים זה לזה) לא מכר את הבקר, וכן אם מכר את הבקר לא מכר את הצמד, והיינו במקום שכולם קוראים לצמד צמד ולבקר בקר, ואם כולם קוראים לבקר צמד מכר גם את הבקר, ואם הורב קורים לצמד צמד ולבקר בקר, ויש שקורים לבקר צמד, שיטת רבי יהודה שאם שילם על הצמד מאתים זוז קנה גם את הבקר, שהרי מחירו של צמד אינו מאתים זוז, ובהכרח שהוא מאלו הקוראים לבקר צמד, ולחכמים אין הדמים ראייה דאוקי ממונא בחזקת מריה. ללישנא קמא כוונת החכמים שיש כאן ביטול מקח כדון כל אונאה ביותר משתות (ובשתות בדיוק קנה ומחזיר אונאה, דכתיב "לא תונן", ובפחות משתות הוי מחילה), שהרי לרבנן דווקא בעבדים שטרות וקרקעות אין ביטול מקח (ולרבי יהודה גם המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין בהם ביטול מקח עד כדי דמיהם). דעת הרשב"ם שאין ראייה שלדת חכמים הוי ביטול מקח, אלא שצריך להחזיר את ההפך כמו בשתות. וללישנא בתרא אין כאן ביטול מקח, דדווקא בכדי שהדעת טועה כגון שמוכר שבע דבר ששהו המש י"ש ביטול מקח, אבל בכדי שאין הדעת טועה אמרינן שנתן לו מתנה. ומסתבר כלישנא בתרא, דלישנא קמא היא הדחוקה.

מכירת חמור וכליו

ע"ח, המחלוקת במתני' - המוכר חמור בסתמא, לת"ק לא מכר את כליו, ולנחום המדי מכר גם את כליו, ולרבי יהודה אם היו הכלים על החמור ואמר מוכר לי חמורך זה, הרי הכלים מכורים, דכיון שידע שזה חמורו כוונתו להוסיף את כליו למוכרה כמות שהיא עם הכלים שעליה, אבל אם אמר חמורך הוא שזה משמע לשון שאילה האם הוא חמורך ותכוננו לי, שאינו יודע שהוא שלו, כוונתו לשאול אם מוכר לו חמור זה, ולכן אין הכלים מכורים.

אם אמר לו היא וכל מה שעליה הרי כולם מכורים.

באיזה כלים נחלקו - עולא מבאר שנחלקו בשק ודיסקיא העשויים למשאוי החמור וכומני (מרכב הנשים) וגם הוא ממוין משאוי, שהאשה יושבת כמשאוי, דסתם חמור הוא לרכיבת אנשים), לת"ק אינם בכלל המכירה אפילו אם אמר שהוא מוכר חמור וכליו, דסתם חמור הוא כדי לרכב, ולנחום המדי הם בכלל המכירה דסתם חמור למשאוי, ואע"פ שלא אמר לו שהוא מוכר חמור וכליו, ואוכף מרדעת קילקלי וחבק לכו"ע הם בכלל המכירה דהם עשויים בין לרכיבה בין למשאוי.

הגמ' מסתפקת אם מחלוקת חכמים ונחום המדי בשק ודיסקיא היא בעודן עליו, אבל אם אינם עליו מודה נחום המדי שאינם בכלל המכירה, וגם אוכף ומרדעת לא קנה באינם עליו, או שהמחלוקת היא כשאינם עליו, אבל אם הם עליו מודים חכמים שהם בכלל המכירה, (והא דקאמר שאם אמר לו היא וכל מה שעליה הרי כולן מכורים, הכונה שאמר לו היא וכל מה שראוי להיות עליה), או שנחלקו בב' האופנים. הגמ' מכלה לפשוט ספק זה מכמה מקומות, והגמ' דוחה ראיות אלו.

פינת הריבית

נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד' בבעל הטורים בפרשת ניצבים על הפסוק ומל' ה' את לבבך ואת לבב מביא את הפסוק - במזמור לדוד ה' אורי וישעי - "לולא האמנתי לראות בטוב ה'", ומציין כי תיבת 'לולא' אותיות 'אלול', ומבאר בזה"ל 'שמאלול ואילך חרדתי נגד ה'.' צ"ב היכן מרומז בפסוק הג"ל חרדה נגד ה'.

ונראה שאין עניינה של החרדה המוזכרת כאן ענין של פחד, אלא כמשמעות מה שאמר אלישע לשונמית (מ"ב ד) 'הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת', ופ"ל שם המצודת ציון 'ענין תנועה חזקה ואם היא מבלי פחד כמו ויחרדו זקני העיר לקראתו', וכן בתרגום יונתן שם 'הא עסקתא לנא ית כל עסקא הדא'.

לפ"ז יורש בכוונת בעל הטורים דמשום שבאלול האמנתי לראות בטוב ה' לכן חרדתי נגד ה', היינו תנועה חזקה של הנפש להתקרב אל ה'.

וקודם לכן אמר דוד באותו המזמור הורני ה' דרכך ונחני באורח מישור למען שוררי, ופ"ל רד"ק 'הם האויבים המביטים אותו בעין רעה וכו' והם חושבים כי אין לו חלק בה'. עכ"ל, ומוסיף דוד ומבקש אל תתנני בנפש צרי, ופ"ל רד"ק 'ברצון אויבי ותאותם [כמו אם יש את נפשם] ורצונם שלא יהיה לי פנאי לעבודת האלקים אלא שאתעסק כל ימי במלחמות בעמל הגוף'.

שמענין מינה שעניי האויבים צרה בעובדי ה' ומביטים בהם בעין רעה [סנהדרין סה: דעדים זוממין ישנן בראיה, ופרש"י שמעדין שראו, והיינו שמעמידים בפני בי"ד מבט שאו ושקר], והסתכלות זו מופיעה וצריך תפילה להצלה ממנה.

אויבים אלו לא באים רק מנחוץ אלא מצויים גם בתוך נפש האדם עצמה, דיעה"ר מסיתו להביט ע"ע במבט מקטין ועוין, הכי חזינן ברש"י יומא פו: גבי הא דאמרו שם היכי דמי בעל תשובה כגון שבאת דבר עבירה לידו וניצל הימנה מחוי רב יהודה באותה אשה באותו פרק ובאותו מקום, ופרש"י בזה"ל 'מתוך שדומה מכל וכל לזמן שנכשל בו כבר יצרו מתגבר עליו ואומר לו ראה פלונית ואותו מקום ואותו זמן הוא קום עשה מה שעשית כבר', כלומר שטוען לו הרי זה מה שאתה שאינך נקי, המשך להיות מה שאתה.

וחתימת המזמור נכפלת בקיוו, ומבואר שם ברד"ק שהקווי הראשון היינו שלא ייחלש לפני האויבים, והקווי השני "שתהיה בו התקוה תמיד ולא תמוש מלבבך". יש להבין פירושו דהקווי הראשון הוא להתגבר על המבט המקטין, אבל מתוך כך מוסיף לקנות שתהיה התקוה קבועה בלבו תמיד, והיינו להכנס לעולם שבו המבט המרומם קבוע בו שחלקו בבית ה'.

כדרכנו לדון בהלכות ריבית נעורר בזה גידון בשאלה חמורה המצויה באשה שנשאת כאשר יש חשבון בנק על שמה.

נהנה ברגע הנישואין הכספים שבחשבון הבנק הופכים לנכסי מלוג [או צאן ברזל - אם נכנסו כנדוניה] אשר פירותיהם שייכים לבעל, ואם הכסף מופקד באופן המניב רווח הרי שהרווח הצומח מיום הנישואין ואילך שייך לבעל, וכאשר רווח זה עצמו מניב רווח, וכמובן שייך גם הוא לבעל, יש לדון האם יש בזה איסור ריבית קצוצה, שהרי הבעל אינו חתום על היתר עיסקה עם הבנק בהקשר לחשבון זה, נמצא שכספי הבעל מולווים לבנק והבנק נותן עבורם ריבית.

מחיר אושר בכבוד תמידי
אושר בכבוד
חושבים עתיד הכלה
ביעודם ובברכתם של מרתן ורבנן גדולי ישראל שליט"א
לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org
להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

פינת הריביות נערך ע"י גמ"ח 'אוסר בכבוד'

ואפי' אם יחתום על הית"ע פרטי עם הבנק לכאו' אין לזה משמעות כי הבנק אינו מכיר כלל בזכויות הבעל ברווחים אלו [למותר להבהיר כי הנידון הוא רק כל עוד הבעל לא הצטרף לחשבון האשה שאז הצטרפותו הינה כפי התנאים שכבר חתומים עם האשה].

הן אמנם היה מקום לדון דאדבא, כיון שהבנק אינו מכיר בזכויות הבעל, ואין לו עסק אלא עם האשה, וכל המתקשר עם הבנק מחוייב לכללי הבנק, א"כ על אף שיש לבעל זכות לגבות מהאשה את הרווחים מ"מ אינו צד בעיסקה מול הבנק, וכיון שהבנק לכא' אינו מחוייב להחזיר לבעל הרי שאינו מלווה לבנק, דאם אין לזה אין מלווה, וע"כ ההלוואה היא בין האשה לבנק בלבד וסגי בהית"ע שבינה לבין הבנק.

ברם הלא תקנת חכמים היא שהבעל זוכה בפירות נכסי מלווה, והיינו דעל אף שכל הלוואה או חוב אחר הם התחייבות לאשה בלבד מ"מ פירותיהם קנויים לבעל, א"כ מה אכפ"ל שהבנק לא מכיר בזה, כיון שהדין הוא שהרווחים שלו על פי תקנת חכמים הרי שהבנק חייב לו.

אכן במידה ובמסמכים החתומים בין הבנק ללקוחות יש סעיף מפורש שהכספים המופקדים בבנק לא יעברו לצד ג' בשום אופן - והיינו שהאשה הזוכה בחוב ע"י הפקדתה הסכימה מראש שהחוב יהיה מוגבל - ול"ע אי מהני נגד תקנת חכמים.

אבל באמת נראה פשוט דבכל גוונא סגי בהיתר עיסקא של האשה, דאפי' אם ננקוט שהבנק חייב את הרווחים לבעל הלא החוב הוא כפוף לגמרי לתנאי ההסכם בין הבנק לאשה, שהרי על דעת כן הפקידה, וכיון שתנאים אלו כפופים להיתר עיסקה כדון נמצא שהרווחים השייכים לבעל מופקדים בבנק בהיתר עיסקה, א"כ הריביות שהניבו רווחים אלו אינם ריביות אלא רווח שהרויח בעיסקה שביצע הבנק עבורו.

ע"ח: התנאים הסוברים שכשאדם מוכר דבר מכר גם את כל תשמישיו-
לר"א המוכר בית הבד מכר את הקורה. לרשב"ג המוכר עיר מוכר את הסנטר. לר"מ המוכר כרם מוכר תשמישי כרם. לרבי נתן וסומכוס המוכר ספינה מוכר את הדוגית. לנחום המדי המוכר חמור מוכר את כליו. ואין הכונה שדבריהם שוים, אלא שכולם בטישה אחת להוסיף דברים יותר מרבנן שחולקים עליהם, אמנם ר"מ סובר כמו האחרים, שהרי לר"מ כל תשמישי הכרם בכלל המכירה.

מכירת בהמה ובה- המוכר בהמה ובה, הבן כלול במכירה, ואם לא אחר שמוכר את הבן, אין הבן בכלל המכירה, ואם אמר שמוכר חמור מניקה, מוכר גם את הסייח -בן החמור (נקרא סייח מפני שמהלך אחר, סיחה נאה למקום שהאדם חפץ, אבל זקן צריך מרדע), אבל אם אמר שהוא מוכר פרה מניקה, לא מוכר את בנה, דאיכא למימור דכוונתו שצריך את החלב ואם אין לה חלב הוי מקח טעות.

מכירת אשפה בור כוורת ושונבן- מוכר אשפה מקום גבוה או עמוק ג' שרגיל לתת שם את הובל של הבהמת מוכר זבלה. מוכר בור מים לתנא דמתני' מוכר גם את מימיו, והיינו כרבי נתן, אבל לרבנן לא מוכר מימיו. מוכר כוורת מוכר דבורים. מוכר שונבן מוכר יונים הנמצאות בשונבן ואלו הבאות לתוכו. דכל אלו בטלים לדבר הקבוע, אבל אם מוכר את הובל וכיו שאינם קבועים, פשיטא שלא מוכר את הדברים הקבועים. והלכה כתנא דמתני', דסתם דמתני' ומחולקת דברייתא הלכה כסתם דמתני', אמנם אם יש אמורא החולק על המשנה ואומר שמתני' כיידיאה הלכה כאותו אמורא.

על כן יאמרו המושלים בראו חשבון וכו'- אף שלפי פשוטו הכונה שבלעם ותבריו נתנבאו ססיוחן ונצח את מואב, מ"מ פרשה יתירה היא, דהא דעמוך ומואב טיהרו בסיוחן יליפנין מדכתיב "והוא נלחם במלך מואב הראשון", הלכך לדרשה כתבה משה רבינו שיאמרו המושלים ביצרים -צדיקים, בואו ונחשב חשבוננו של ועולם, חפץ מצוה שמפסיד

רווח ממוון מחמת המצוה או שנותן צדקה, כנגד שכרה המרובה לעתיד, ושכר עבירה כנגד הפסדה, ואם אתה עושה כן תיבנה בעוה"ז ותכונן לעוה"ב. ואם האדם משים עצמו כעיר שמהלך אחר יצרו, או שיש בו גסות הרוח, או רשע שאומר שאין חשבון אין דין ואין דייק, תצא אש של גיהנום ותאכלם.

ע"ט: כל הפורש מדברי תורה נופל בגיהנום ואש אוכלתו.

מעילה בדברים שנמצאים בדבר שהקדיש

נתבאר במשנה בכמה דברים אם הם כלולים במכירה, והגמרא מבארת מה הדין בזה לגבי הקדש ומעילה.

באלו דברים יש דין מעילה- כל דבר שהוא ראוי רק למזבח כגון שור וכבש ועז תמימים (שהמקדישם לבדק הבית עבור בעשה) או תורים ובני יונה סולת ולבונה יין ושמן, או שהוא ראוי רק לבדק הבית כגון זהב וכסף ואבנים יקרות וכדו', או שאינם ראויים לא לזה ולא לזה כגון חלב ובינת וכדו', שמוכרם ולקח בדמיהם צרכי מזבח או צרכי בדק הבית מפני שפרש בעת הקדש, וג' סוגי הקדש אלו נימנו מהחמור לקל יותר, ומ"מ ככולם יש בהם דין מעילה. ומים ראויים רק לבדק הבית לעשות טיט, אבל לניסוך המים פסולים מים מכוונסים, ולהדיח קרבנות בעיני דווקא מים מאמת המים שבעורה. וזבל אינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית. ויונים ראויים רק שבעור, ושונבן לא והקדש אלא לדמיו, דאם יעקרו וישקענו בבנין זהו הפסד גדול. ופירות אינם ראויים למזבח דכתיב "כי לא שאור וכל דבש לא תקטירו וכו' , ולבנין נמי לא חזו, וביכורים הם לכהן כמו תרומה, אלא הפירות נמכרים. ועשבים נמי לא חזו לא למזבח ולא לבדק הבית.

ודין מעילה במחובר לקרקע הוא בנהנה שזה פרוטה אע"פ שלא פגם בה, ובתלוש יש מעילה רק אם פגם, ובבור לרשב"ם איכא מעילה אם הניח הפציו בבור.

ולענין מעילה במה שבתוכם- אם הקדיש אשפה מלאה זבל או שונבן מלא יונים או שדה מלאה עשבים או אילן שעליו פירות, ולא הוסיף אלא אותם ולא את מה שבתוכם, יש מעילה גם במה שבתוכם, אבל אם הדברים באו לתוכם אחרי ההקדש, לר"י אין מועלין במה שבתוכם דס"ל שאין מעילה בגידולים, שאף שקרקע ההקדש גרמה להם לגדול, מ"מ אין ממשות הקדש מעורבת בהם, רשב"ם. ולרבי יוסי בשדה ואילן מועלים אף במה שגדל אחרי ההקדש.

ע"ט: ובברייתא נחלקו בזה ת"ק ורבי אלעזר רבי שמעון, לרבה נחלקו דווקא בשדה ואילן וכמחלוקת ר"י ורבי יוסי. ולאביי בשדה ואילן לכו"ע מועלים במה שבתוכם, והמחלוקת היא בבור ושונבן, דראב"ש סובר כר"מ שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ועל כן אף אם הגיעו אח"כ הם בכלל ההקדש, אמנם איירי דווקא בעבידי דאתו, כגון מים הבאים דרך חצירו לבור שהבור עשוי במקום מדרון, או יונים הבאים דרך שובכו לשונבן שהנולדים יבואו לשונבן ריקן זה (אבל בשונבן של אחרים יכולים לעכב שלא יבואו לשונבו), ולת"ק אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, וכן נחלקו כשהקדישם מלאים בהקדישם סתם, דראב"ש סובר כאביו שהמקדיש שדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב, דבעין רעה מקדיש. דס"ל ששנים דין גבוה מדין הדיוט שבעין יפה נתון (ואמנם לגבי מים שהגיעו אח"כ הם קדושים, דאדם מקנה דבשלב"ל, ולא שייך עין רעה במים שהגיעו אח"כ), ורבנן ס"ל דבעין יפה מקדיש, או דס"ל כרבי נתן וממילא כמו שבהדיוט המוכר בור לא מוכר מימיו (ולדא כתנא דמתני') ה"ה בהקדש לא הקדיש את המים.

מכירה בכונה לשייר

פ, פירות שונבן- הקונה פירות שונבן ולא קנה את האמהות והשונבן, צריך לשייר למוכר את הבריכה הראשונה והשניה כל בריכה היינו שני וולדות, בריכה הראשונה בשביל צוות לאם שלא תברח, שזהו קיום השונבן שנשאר למוכר, ושניה היינו בריכה ראשונה של הוולדות בשביל צוות לבת, שאף שלאם די בחברת זוגה וביתה שרחמי האם על הבת, לבת אין די בחברת אימה, שיטת הרשב"ם שלבריכה השניה א"צ לשייר את הבריכה הראשונה שלהם, דדי להם בצוות האם ואם האם כיון דאיכא חבורת טובא.

פירות כוורת- הקונה פירות כוורת דבורים הנולדים מן הכוורת בשנה זו, נוטל הלוקח ג' נחילים הראשונים, אף שיש מקומות שעושות ז' וחי' נחילים, מ"מ ג' הראשונים הם הנחילים החשובים, דכל אחד גרוע מקודמו, ומסרס, י"מ דהיינו שלכיל המוכר לסרס את הדבורים בגרמא ע"י שמאכילם חשכה, ע"י ששכר האוכלות חרדל פיהם חד וחוזרות ואוכלות את דובשנן, ומתן שביעתן בטילות מפריה ורביה, והמטרה היא לגרום שלא יעשו עוד פירות כדי שיהיו טרודים לעשות דבש, שהרי הדבש הוא של המוכר. ור"ח מבאר שאוכלות את הדבש שבנקבים של החלות דבש וחוזרות ומזדוגגות שם, ויתכן שיוולדו בשנה הבאה והיהו של המוכר. ולריו"ח הכונה שנוטל ג' נחילים בדילוג, כדי שיהיה לשניהם טובים וכחושים, שכך דרך מוכרי כוורת. ובברייתא מנואר שנוטל ג' נחילים הראשונים, ומכאן ואילן נוטל בדילוג, וכן הלכה.

חלות דבש- הקונה את חלות הדבש, צריך להניח למוכר ב' חלות דכיון שלא מוכר את הכוורת כוונתו להצניעה לשנה הבאה, וכונתו

לשייר ב' חלות לצורך הדבורים בימות הגשמים.

קבלת טומאה בכוורת ודבש

אוכל או משקה שאינם מחוברים לקרקע מקבלים טומאה. ולהלן יבואר האם הדבש וחלות הדבש נחשבים כבר אוכל לקבל טומאה, והאם הכוורת נחשבת מחובר לקרקע (לטומאה ולעוד דינים) או לא.

קבלת טומאה בדבש כוורת- שיטת רב כהנא שדבש בכוורת תמיד מקבל טומאה וא"צ מחשבה, והיינו שהוא מקבל טומאה אפי' בזמן שהדבורים אוכלים דובשנם, (ואם הקצרו בפירוש למאכל דבורים אינו מקבל טומאה).

והא דאיתא בברייתא שדבש בכוורת אינו לא אוכל לטמא בכביצה ולא משקה לטמא ברביעית, (ואמנם אוכל עצמו מקבל טומאה בכל שהוא, ודבש אינו מקבל טומאה כלל), אביי מנאר דאיירי באותם שתי חלות חיצוניות שמניחים למאכל הדבורים בימות הגשמים, ורבא מבאר דקאי לר"א (דלהלן) שכוורת דינה כקרקע ולהכי לא מהני מחשבה.

פ: דין כוורת- כוורת דבורים (משנה בו נתבאה לעיל ס"ו) לר"א דינה כקרקע, וכותבין עליה פרוזבול, ואינה מקבלת טומאה במקומה, והרודה ממנה בשבת חייב חטאת, ולחכמים אין דינה כקרקע לדינים הנ"ל. רבי אלעזר מבאר שטעמא דר"א דכתיב "וייטבול אותה ביערת הדבש", ללמד שהרודה מכוורת חייב חטאת כמו התולש מיער.

והא דאיתא בברייתא שדבש הזב מכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה לענין קבלת טומאה, לאביי איירי בב' חלות כנ"ל דכיון שהוקצה לדבורים אע"פ שזב בעי מחשבה, ולרבא הרי לר"א אחרי שזב אין דינו כקרקע, וצ"ל שהדבש זב ע"ג כלי מאוס וכיון שגם בכוורת לא היה לו תורת אוכל, אינו מקבל טומאה בלי מחשבה, (אמנם לרבנן אינו יוצא מידי דבש בטומאה עד שיפסל מאכילת כלב), ולרב אחא בר יעקב איירי בזב ע"ג קיסמיים דקים שאין ראוי לאוספו, אבל בזב ע"ג כלי מאוס חשיב אוכל.

והא דאיתא בברייתא שדבש אינו אוכל או משקה אא"כ חישב עליו לאכילה או לשתייה, לאביי איירי בב' חלות כנ"ל, ולרבא כוונת הברייתא שאינו מטמא אף אם חשב עליו לאכילה או לשתייה.

תניא כוותיה דרב כהנא.

הקונה עצים לקוץ, כמה ישייר בעץ כדי שיחזור ויגדל-
בזיתים צריך לשייר ב' ענפים.

בשאר אילנות צריך לשייר טפח סמוך לקרקע וא"צ לשייר ענפים.

בבתולת השקמה שלא נקצצה מעולם צריך לשייר ג' טפחים, **ובסדן השקמה** שכבר נקצץ פעם אחת וגדל ישייר ב' טפחים. ואף שלענין שביעית מצינו שאסור לקצוץ בתולת השקמה מפני שהיא עבודה שע"ז גדלה יותר, וכתיב "וכרמך לא תזמור" (והשיעור לת"ק י"ל שהוא מגו' ולמעלה), ולר"י כדרכה אסור אלא יכול לקצוץ או למעלה מוי' טפחים שזה מכחיש את האילן או סמוך לארץ, צ"ל דסמוך לארץ ודאי מזיק לאילן, ויותר מכך עד ג' יכול להועיל או להזיק והוי ספק ולכן בשביעית אסור שמא זה יועיל דספק דאורייתא לחומרא, ובמקח וממכר צריך לשייר ג' שזה מועיל ודאי דכוונת המוכר לשייר לעצמו כדי מחית האילן ודאי.

בקנים ובגפנים צריך לשייר מן הפקק ולמעלה.

בדקלים ובאזרים א"צ לשייר, אלא חופר ומשרש, לפי שאין חוזרים וגדלים. ואף שמצינו שארז גזעו מחליף ("צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישאג"- היינו שעושה פירות כתמר שאכל פירות מצוותיו בעוה"ז והקרו קיימת לעוה"ב, אי נמי ללמד שמאכילים אותו פרי מצוותיו, וגזעו מחליף כארז שאם מת יליד בן כמהו, אי נמי שאם יפול אפי' שבע פעמים יקום), הכא איירי בשאר מיני אזרים, שהרי יש י' מיני אזרים כדכתיב "ארז שיטה והדס וכו' ".

הקונה אילנות מתי קנה קרקע

ודינו לענין ביכורים

הקונה אילנות הגדלות בשדה חבירו, ולא פירש שקונה את הקרקע שהם גדלים בה, יש מחלוקת מתי קונה גם קרקע (וכשקנה קרקע יתבאר מהו שיעור הקרקע שקנה, ומי יכול לזרוע באותה קרקע, ושלא קנה קרקע יתבאר מה הדין במה שגדל מהשורשים ומהענפים), ויש בזה נפקא מיניה גם לגבי ביכורים אם יכול לקרות ולומר "פרי האדמה אשר נתת לני", וכן אם יכול להביאם לבית המקדש (או שזה נחשב חולין בעורה), וכן יבואר האם יש ללוקח דרך לאילנות שקנה.

פ"א. בשני אילנות שקנה בסתמא לת"ק לא קנה קרקע אפי' מקום האילן עצמו, והוי כקנאו לפירות, וכשיבש יעקרו וילך, ואם גדלו הענפים הרבה לא יקצרום אע"פ שהם מזיקים לבית השלחן, דכיון שלא קנה קרקע הרי שיעבד קרקעו לכל צורך האילן, שעל מנת כך קנאם, וכל

הצומח מהגזע של הלוקח כיון שזה גדל מהאילן שלו, והצומח מהשרשים של בעה"ב שכיון שזה יוצא מתחת הקרקע, נחשב שזה גדל מהקרקע, ואם יבשו האילנות אין לו קרקע. ולר"מ אף בב' אילנות קנה קרקע דחשיבא שדה אילן.

בג' אילנות קנה קרקע לכו"ע, ואם גדלו הענפים חוץ לקרקע שלהם יקצרים המוכר, שהרי לא שיעבד לו את הקרקע, וגם הצומח מהשורשים שלו, ואם יבשו האילנות יש לו קרקע.

ולענין ביכורים-

לת"ק בב' אילנות מביא ואינו קורא דלא חשיב "פרי האדמה אשר נתת לי", ולר"מ מביא וקורא. ושמואל אמר שלר"מ אף הלוקח פירות מן השוק מביא וקורא ואתה שביכרה תחילה קושר בה גמי לידע שהיא מנכרת, והא דכתיב "מארצך" היינו למעט חו"ל, והא דכתיב "אדמתך" היינו למעט אדמות עכו"ם בארץ ישראל (הרשב"ם גורס "אדמתך אדמתך" ואחד ממועט עכו"ם, והסני ממועט לוקח מוגר שהגר עצמו מביא ואינו קורא, שהרי אינו יכול לומר "לאבותינו", הלוקח ממנו אינו מביא ואינו קורא). והא דכתיב "אשר נתת לי" היינו שהקב"ה נתן לו מביא לקנותם. ורבה מביא מברייתא שהלוקח אילן אחד אף לר"מ מביא ואינו קורא כיון שלא קנה קרקע, ומבואר דלא כשמואל, תיובתא.

פ"א: מביא ביכורים ואינו קורא-

הטעם שבאילן אחד לר"מ, ובב' אילנות לרבנן, מביא ואינו קורא, משום דאיכא **ספק** אם קנה קרקע או לא, והא דאמרינן לא קנה קרקע היינו משום דמספיקא אין מוציאין מיד המוכר.

ואמנם אינו יכול להביא הביכורים לבית המקדש, משום שמביא חולין לעזרה, וכתבי כ"י ירחק ממך המקום וזבחת" ללמד שאסור לזבח חולין בקרוב מקום, אי נמי מדרבנן שמא ינהג בהם כחולין ויראה אחרו ויחשוב שזה קדשים ויבוא לזלזל בקדשים.

ואי נימא **שיקדישם** שעל הצד שהם חולין יהיו קדושים לקנות בהם קרבן כדי להכניסם לעזרה, ו**יפדה אותם** א"כ כשהניחם לפני המזבח הניף כדי שיוכל לאוכלם, ויפריש עליהם תרומה ומועשר שמא אינם ביכורים והיו טבל, אבל ביכורים פטורים, ויתן תרומה גדולה ומועשר שני לכהן, ומועשר עני אם זו שנה שלישית או שישית לשמיטה יתן לכהן עני, ומועשר ראשון יכול לתת לכהן אליבא דראב"ע שצריך לתת לכהן ולא ללוי, והיינו אחר שקנסם עזרא. (ודלא כר"ע שסובר שמועשר ראשון ללוי).

מ"מ הרי אע"פ שאין קריה מעכבת אם יכול לקרוא, אם אינו יכול לקרוא מעכבת, דכל שאין ראוי לבילה כגון ס"א עשרון ככלי אחד **בילה מעכבת** בו, שאף שבעלמא אם לא בלל כשר, מ"מ כיון דכתיב "בלילה" בעינן מנחה הראויה לבלילה, ואם אינה ראויה לבלילה היו כמביא מנחה מן הקטניות, אבל בלילה עצמה וכן תנופה אינה מעכבים אא"כ שנה הכתוב לעכב. וכן לגבי ביכורים בעינן שיהיו ראויים לקריה, ומה שמצינו שגר, או מהחג עד תוכה וכדו', מביאים ואין קורין, הנין יש ילפותא שאין קורין, אבל כאן לצד שקנה קרקע חייב לקרות, ולכן בעינן ראוי לקריאה.

ובהכרח צ"ל שהבעלים בוצרים ומוסרים לשליח להביא, וכדברי יוסי בר חנינאי דרדיש "ולקחת והבאת" שתהא **לקיחה והבאה כאחד** והיינו שמי שבוצר הוא מביא, וכן אם בצרן השליח ומת השליח בדרך אין הבעלים קורא מטעם זה. ואם בצרן השליח והביאם השליח ליורשלים, לרשב"ם יכול הבעלים לקרות. דשלוחו של אדם כמותו, אבל השליח אינו בר קרייה, דאינו יכול לומר "אשר נתת לי".

פ"ב. ואינו יכול לקרות הפסוקים מסוף משום דמחזי כשקירא שהרי קורא בשביל הבאת ביכורים, וכתבי "דזביר שקרים לא יכון לנגד עיני", אבל כשקורא בתורה לא מחזי כשקירא. או שמא יבוא להפקיעם מתרומה ומועשר אדם אחר או אותו אדם, ולכן עשו הכר שלא לקרות.

ענפים הגדלים מהגזע והשורשים- הקונה אילנות באופן שלא קנה קרקע הרי העולה מן הגזע של הלוקח, והיינו במקום שרואה פני חמה כל האילן חוץ ממה שמתחת האדמה, ואמנם כיון שיש לחוש שהקרקע תעלה שרטון ויהיה נראה שזה אילן נפרד (בשיעור שיבואר להלן), ויטען הלוקח שקנה ג' אילנות ויש לו קרקע, לכן תיקנו חכמים שצריך הלוקח לקוץ ענפים אלו. וענפים הגדלים במקום שאינו רואה פני חמה הרי הם של בעל השדה.

ענפים הגדלים בגזע הדקל אינם של הלוקח, לרב פלא הטעם כיון שאין דרך הגזע להוציא ענפים דכל מילתא דלא מסיק לוקח אדעתיה לא קני. ולרב זביד הטעם שכיון שהדקל עומד להיעקר נטיבש, הלוקח מסיח דעתו מענפים שיגדלו ואינו מתכוון לקנותם, כיון שיתכן שהדקל ייבש מהר ולא יוציא ענפים, דדקל שיבש אין לו תקנה, אבל שאר אילנות קוצצם למטה וחוזרים וגדלים, ולדבריו צ"ל דהא דמבואר במתני' שהענפים הגדלים מהגזע הם של הלוקח, איירי בקונה לה' שנים שאף אם מיות טע אחר במקומו, אבל בלוקח בסתמא אסח דעתיה.

פ"ב: דין הקונה ג' אילנות-

הקונה ג' אילנות קנה קרקע לכו"ע, ושיעור הקרקע שקנה הוא תחתיהם תחת העיקר והנוף וביניהם בין הנופים, ולרבי יוחנן קנה חוצה להם מסביבם ממקום שהנוף כלה כמלוא אורה המלקט פירות וסלו בידו ללקט הפירות החיצונות, וכן מבואר בברייתא.

מי יכול לזרוע בקרקע- באותו מקום של כמלוא אורה וסלו שניהם אינם רשאים לזרוע, ודמי לאופן שהבית דין נותנים לפנימי דרך בשדה החיצון, ששניהם אינם רשאים לזרועה אע"פ שזה הפסד מועט שמעכבים הליכות קצת, כיון ששניהם נתרצו לדרך זו, משא"כ כשהחיצוני נתן מעצמו דרך לפנימי יכול החיצוני לזרועה, כיון שהפנימי אינו מפסיד מוכר. וכל זה בין האילנות, אבל תחתיהם וביניהם פשיטא שבעל האילנות זורעם.

ולרבי אלעזר כיון שהלוקח ג' אילנות אינו יכול לעבור דרך שדה המוכר כרבנן דאמרי מוכר בעין רעה הוא מוכר (לגבי מוכר בור דות, וג' אילנות דומים לבור דות, מפני שהם נחשבים קרקע בפני עצמם, ואין שדה המוכר שמועבדת להם, כמו שהיא משועבדת בשני אילנות), כ"ש שאין לו כמלוא אורה וסלו שזה דבר שאינו נצרך כ"כ כמו דרך. אבל הקונה ב' אילנות יש לו דרך כיון שהאילנות בקרקע המוכר והקרקע משועבדת לצורך האילנות, כמו המשאיל בביתו מקום להניח חפצים, ואף שלדברי שמואל רבו הלכה כר"ע שהמוכר בעין יפה מוכר, רבי אלעזר לא סובר כך, ואין לומר דמתני' בלאו הכי לא מיתוקמא כר"ע משום דקתני שאם גדלו הענפים יכול המוכר לחותכם, דדין זה הוא גם אליבא דר"ע כיון שהענפים מכחישים קרקעו מפני שהצל רע לבית השלחין, וגם אינו יכול לחרוש בבקר מפני שהאילן מפריע וממדע, וכן מודה ר"ע שדבר שאינו נצרך כ"כ כמו דרך. אבל הקונה ב' גובה מלוא אילנות, ור"ע המחרשה, ודווקא בבור דות שאינם מכחישים את הקרקע אמר ר"ע שמוכר בעין יפה מוכר, ואמנם ר"ע מודה לשיעור כמלוא אורה וסלו, שהרי לר"ע יש לו דרך כמו בבור דות, ואינו היק גדול כמו באילן הנוטה, ואם מוכר ב' אילנות לר"ע אם מתו יש לו קרקע.

שיעור הקרקע שבין האילנות-

לרב נחמן השיעור לענין שקנה כל מה שביניהם הוא בין ח' אמות לשש עשרה, אבל פחות מכך הרי הם כיער ועומדים ליתלש ואינם חשובים, ואם הם רחוקים שש עשרה או יותר אינם מצטרפים זה לזה. וכדאיתא בכלאים שכרם שיש בין השורות ט"ז אמה מותר לזרוע עת, דשורה בפני עצמה לא היו כרם, דבעינן שתיים כנגד שתיים ואחת וישא זנב, (ואמנם קיימא לן כרבי יאשיה שהשיעור הוא עד שיעור חטיה ושיעור החרץ כמבפולת יד). ומעט בצלמון באחד שזרע בשיעור זה, והיה זרוע בכל פעם בעצד אחר של השורות, ע"י שהיה הופך את הענפים, (ואם לא היה הופך את הענפים היו אסור לזרוע, משום שהזמורות ממועטות מהשיעור), ומבואר כדברי רב נחמן שהשיעור הוא ט"ז אמה, ומסתבר שהשיעור שנחשבים רצופים הוא חצי משיעור זה, וכמו שמבואר להלן אליבא דר"ט.

פ"ג. לרב יוסף השיעור הוא בין ד' אמות שתוכל המחרישה

לחרוש ביניהם לח' אמות. ורב יוסף אמר שהיה מעשה בדורא דרעותא (-עיר של רומים) שרב יהודה אמר שיתן לו קרקע שביניהם אע"פ שאין ביניהם אלא כמלוא בקר וכליו, והיינו ד' אמות, ומבואר כדברי רב יוסף. וכן מבואר בכלאים שלר"מ ור"ש הנוטע כרמו שמונה על שמונה אמות מותר לזרוע ביניהם, אולם עדיף להביא ראייה ממעשה. עוד איתא בכלאים שלר"ש כרם הנטוע על פחות מד' אמות אינו כרם אלא יער ומותר בכלאים, (ולחכמים הוי כרם ורואים את האמצעיים כאילו אינם דכל העומד לעקר כעקור דמי, וחומרוא היא גבי כלאים).

לרבא השיעור הוא בין ד' אמות לט"ז אמות, וכן איתא בברייתא ומבואר שם שבשיעור זה קנה את הקרקע ואת האילנות שביניהם, ואם יבש האילן או נקצץ יש לו קרקע, אבל אם הם צפופים יותר מד' אמות, או רחוקים יותר מט"ז אמה, או שקנאם בזה אחר זה, לא קנה לא את הקרקע ולא את האילנות הקטנים שביניהם, ואם יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע ליטע אחר במקומו.

מקום מדידת המרחק שבין האילנות הוא מהעיקר השני - הפקק השני שבגזע, וכמו שמצינו שהרכובה שבכרם אינו מודד אלא מהעיקר השני. לרשב"ם הכונה שמרכיבים גפן בחור עם גפן זקן, והמדידה היא כדי להחשיבו לכרם.

המוכר אילן עם ג' ענפים ועיקריהם נראים הרי הם כג' אילנות וקנה קרקע, וכמו שמצינו במבריך (-כופף אמצע הגפן ומכסהו בקרקע וכשהוא משריש חותכים את העיקר הראשון) ג' גפנים ונעשו ו' גפנים, דבי' גפנים נעשה כרם, שאם יש ביניהם מד' אמות עד ח' אמות הם מצטרפים אע"פ ששתי גפנים יוקים מושרש אחד, ואם לאו אינם מצטרפים.

כמה ספיקות בגמ'- האם אילן על המיצר מצטרף לשניים בשדה. ואם תמצא לומר שקנה קרקע האם אילן בשל חבירו מצטרף לשניים בשלו. ואם תמצא לומר שקנה משום שאין הפסק ביניהם האם בור או אמת המים או רה"ר (מד' אמות עד ט"ז ואין ט"ז בכלל) או ריכבא דדיקלי (-הרכבת הרבה דקלים יחד) מפסיקים בין האילנות וכל אחד הוא אם תמצא לומר שהשני מפסיק. תיקן.

פ"ג: אם צמח ארז בין האילנות, בין אם צמח לפני הקניה בין אח"כ קנה קרקע.

צורת עמידת האילנות- לרב קנה קרקע היכא שהאילנות עומדות כשורה ויש ביניהם ד' עד ט"ז אמות, וכ"ש אם הם עומדות כחצוצלה -אחד כנגד שנים, שאין הקרקע ראויה לחרישה, ולשמואל לא קנה אלא בעומדות כחצובה, ולא כשעומדות בשורה, משום שיכול לזרוע ביניהם, ואמנם אם מכר לו שלש היגי רומייתא - מיני קוצים, אע"פ שא"א לזרוע ביניהם אע"פ שהם נטועים כשורה, דאין הולכים סמוך להם בגלל שהקוצים נעצצים בגוף, לא קנה קרקע, כיון שאינם חשובים, וצריך גם שיהיו חשובים וגם שא"א לזרוע ביניהם.

מכירת חלק מבהמה-

המוכר ראש בהמה גסה לא מכר את הרגליים, וכן להיפך, אבל בדקה הרגלים כלולים בראש והראש לא כלול ברגלים. אמנם במקום שנהגו אחרת הכל כמנהג המדינה.

המוכר כבד בהמה גסה לא מכר את הקנה (לרשב"ם הכונה לריאה שהיא מחוברת לקנה), וכן להיפך, אבל בדקה הקנה כלול בכבד והכבד אינו כלול בקנה.

מותי יכולים לחזור מהמכירה

לאחר שהגמרא ביארה בארוכה מתחילת המוכר את הבית (ט, מה כלול במכירת שדה או בית וכדומה, הגמרא עוברת לדון דיניי קניינים, באיזה אופן קונים, ועוד דינים שונים במקח וממכר.

המוכר דבר לחבירו ועשה הלוקח קנין המועיל, אין המוכר או הלוקח יכולים לחזור בהם, אמנם אם המכירה היא לא כמו שסוכם יכולים לחזור בהם, ופעמים השנינו לא מובטל את המכירה לגמרי אלא נותן כח למי שהפסיד מהשינוי לחזור בו אבל השני אינו יכול לחזור בו, וכדלהלן.

אם קנה חטים יפות ונמצאו רעות יכול הלוקח לחזור בו, אמנם זה לא נוקח טעות, כיון שהתנה למכור חטים ומכר חטים, ואין זה אלא אונאה ויכול מי שנתאנה לחזור בו, ואף שלאחכה באונאת שתות קנה ומחזיר אונאה ואין יכול לומר תן לי מעות, אפ"ה הכא שהטעוה לתת רעות במקום יפות.

מכר רעות ונמצאו יפות המוכר יכול לחזור בו כיון שנתאנה, ולכן הלוקח לא יכול לחזור בו אפילו אם החול השער.

רעות ונמצאו רעות או יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו אפילו אם השער התייקר או הוזל, ואין הלוקח יכול לטעון שנתכיון ליפות וקרה להם רעות כדרך הלוקחים, וכן המוכר לא יכול לטעון שנתכיון לרעות וקרה להם יפות כדרך המוכרים. וכן אם לא פירשו אם רעות אם יפות אין אחד מהם יכול לחזו בו.

ואם מכר שדה חמש בשש שהלוקח התאנה בשתות מהמעות, והתייקר לשמונה, (וה"ה שבע שזה שיעור שתות, ונקט שמונה לרבותא שזה שיעור של ביטול מקח) לרב חסדא כיון שהלוקח נתאנה רק הוא יכול לחזור בו או לבקש את האונאה, בכדי שיראה לתגר או לקרובו, אבל המוכר שלא יכל לחזור בו בלא ההתייקרות, אינו יכול לחזור בו בגלל ההתייקרות, ולא אמרינן שעדיין לא נתקיים המקח לגמרי כיון שהלוקח יכול לחזור בו כיון שעדיין לא הראה לתגר או לקרובו, ומימילא נעשיו שנתייקר ונתאנה גם הוא יוכל לחזור בו, אלא רק מי שנתאנה בשעת מכירה יכול לחזור בו. כדאיתא במתני' (ה"ל) שביפות ונמצאו רעות רק הלוקח יכול לחזור בו. דעת הרשב"ם שלהלכה שבשתינות אינו יכול לחזור בו, אלא קנה ומחזיר אונאה, כדעת רבא בב"ב.

פ"ד. ואם מכר לו שוה שלש בחמש שזה שתות מקח, (וה"ה שוה ז' בו' שזה שתות מעות, דס"ל כששמואל דלמשל בב"ב (מ"ט):) שתות היינו בין שתות מקח בין שתות מלוות, והוזל לשלש או ארבע, כיון שהמוכר נתאנה רק הוא יכול לחזור בו, אפילו אחר זמן מרובה (דמכר לעולם יכול לחזור), אבל הלוקח שלא יכל לחזור בו בלא הזולא, אינו יכול לחזור בו בגלל הזולא, כדאיתא במתני' שברעות ונמצאו יפות רק המוכר יכול לחזור בו, וקמ"ל דלא אמרינן דשאני מתני' ש"רע רע יאמר הקונה", דאיירי מתני' שאין הבדל בשווי, וביפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו, אבל אם המוכר רוצה לחזור בו הלוקח יכול לטעון שגם הוא לקחם בחזקת רעות ד"רע רע יאמר הקונה", וברעות ונמצאו יפות אם הלוקח רוצה לחזור בו אומר לו המוכר שבחזקת רעות לקחם, או שהמוכר אומר לו שמכר לו רעות בחזקת יפות ד"טוב טוב יאמר המוכר", אבל באונאת שתות אין הלוקח יכול לטעון שנתרצה לשלם יותר מהמחיר, דאין דרך אדם לשלם יותר מהמחיר, קמ"ל שגם בזה רק מי שנתאנה יכול לחזור בו.

המוכר חטי' שמתית (והיינו אדומות, שהרי החמה אדומה כמו שרואים בבוקר ובערב, ובמשך היום זה לא נראה כך

משום שהוא מופרע, ולוה"א הצבע האדום בבוקר הוא מחמת הורדים שבגן עדן שהוא בצד מזרח דכתיב "גן בעדן מקדס", ובערב מוחמת פתח הגיהנום, וי"א להיפך שבבוקר החמה מאירה כנגדה לצד מערב ששם פתח הגיהנום ולכן היא מאזימה, ובערב היא מאירה לצד מזרח ששם גן עדן. והא דאימא ברריתא בצרעת עמוקה מן העור היינו כמראה חמה עמוקה מן הצל, אין הכונה שהחמה לבנה כמו הצרעת דכתיב בה "ואם בהרת לבנה היא", אלא הכונה שמו שהחמה נראית עמוקה מן הצל כך הנגע הלבן נראה עמוק מסיבתו) **ונמצאו לבנים**, או להיפך, או שמכר עצי זית ונמצו שקמה או להיפך, שניהם יכולים לחזור בהם, כיון שיש כאן טעות לשניהם, ואף אם מה שקיבל הלוקח שוה יותר יכול לומר שאינו חפץ במכירה זו.

פ"ד: המוכר יין ונמצא חומץ או להיפך, שניהם יכולים לחזור בהם, ולא דמי ליפות ונמצאו רעות, דיש שרוצה יין ויש שרוצה חומץ, ודין זה אינו דווקא לרבי שסובר שחומץ ויין הם שני מינים ואי"א להפריש תרומה ומעשר מזה על זה דבעינן "והרמום ממונו". אלא זה אפי' לדעת רבנן שיין וחומץ הם מין אחד, ולא אמרינן שכיון שזה מין אחד רק המתאנה יכול לחזור בו כמו בחטים יפות ונמצאו רעות, דדווקא לענין מעשר ותרומה זה מין אחד, שהרי אף שיש איסור לתרום מן הרעה על היפה בדיעבד תרומתו תרומה, דכתיב "ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממונו" ומבואר שהתרומה חלה אלא שיש בזה חטא, וכן לענין מודה במקצת דבעינן הודאה ממין הטענה אם טענו יין וחומץ והודה לו באחד מהם חייב שבועה, דאיכא הודאה ממין הטענה, אבל לענין מקח וממכר שיש מי שרוצה דווקא יין ויש מי שרוצה דווקא חומץ, וממילא שניהם יכולים לחזור בהם, ולא דמי לחטים יפות ונמצאו רעות, דשם יש להם אותו שם ואותו טעם, והביא לו מה שסיכמו, אלא שהונה אותו קצת.

הדרך לקנות פירות

הגמרא מבארת האם מדידה או משיכה או מסירה או כליו של לוקח קונים פירות.

מדידה לא קונה, ואם זה ברשות המוכר, והלוקח שכר את מקומו ומדד הלוקח לתוך קופתו ודאי קנה (בכלים גדולים שאין דרך להגביהם, אבל בכלים קטנים צריך דווקא הגבהה, דדבר שדרך להגביהו אינו נקנה במשיכה. פ"ו). ואם מדד והניח ע"ג סימטא (י"מ שביל של יחידיים, וי"מ כניסה מרה"ר שיש רשות לבני אדם להניח הם הצפים, דאינו עשוי להילוך בני הרה"ר) לרב אסי קנה, והגמ' דנה אם לרבי זירא קנה, או לא, ורבי יוחנן סובר שלא קנה, ומה שמצינו ששותפין קונים זה מזה, היינו בהניח בקופתו ולא ע"ג קרקע.

משיכה קונה בסימטא ובחצר של שניהם, אחרי שסיכמו מה המחיר, אע"פ שלא מדד, דמדידה אינה אלא גילוי מילתא בעלמא כמה מוכר, אבל אם לא פסקו דמים אין המשיכה קונה, כדיראת לעומן פ"ו. , שכיון שהמוכר יכול להעלות דמיהם והלוקח יכול לומר שיקנה רק בזול, לא סמכה דעתיהו.

מסירה גמון בספינה או בבהמה גסה קונה ברה"ר, או בחצר שאינה של שניהם, ומשיכה קונה בסימטא (גם כשמשך מרה"ר לסימטא) ובחצר של שניהם אבל לא ברה"ר או בחצר שאינה של שניהם, והגבהה קונה בכל מקום.

פ"ה, **כליו של אדם** קונים בכל מקום ואפי' בסימטא, ואפילו בחצר של מוכר אם אמר לו זיל קני, אבל ברה"ר לא, דאין כלי קונה אלא במקום שיש לו רשות להניחו שם.

ד' מידות במוכרין-

אם המידה אינה של שניהם ברה"ר או בחצר שאינה של שניהם, לפני שנתמלאה המידה היא של המוכר ואם נטפן היין או שהוקר זה למוכר ויכול לחזור בו, דאין הלוקח יכול לקנות בתוך כליו של מוכר כל זמן שלא משך ולא הגביה, ואחר שנתמלאה המידה היא של הלוקח ואין המוכר יכול לחזור בו, ויכול ליטול בה מקחו עד שיצניענו או יניחנו בכליו, דהשאלוה על דעת שהמוכר ימדודו בה והלוקח יצניע בה.

ואם המידה של אחד מהם -של הלוקח או של המוכר, אם הם בסימטא או בחצר שאינה של שניהם ולא נתן להם בעיה"ב רשות למדוד שם, קנה בעל הכלי את מה שנכנס בו, ואם היא של הלוקח קנה אע"פ שלא נתמלאה המידה, כמו שמשך ולא מדד קנה, דכליו של לוקח קונים לו.

ואם הם ברשות מוכר לא קנה הלוקח אע"פ שפסקו דמים ונתמלאית המידה ומשך, אלא אם הגביה דהגבהה קונה בכל מקום, או שהוציאם מרשותו המוכר לרשות לוקח או לסימטא או שצירף ידו למטה מגו ברה"ר ששן לסיסקופת הבית וקיבלה, דאי"א לקנות בכליו של מוכר ברה"ר או בסימטא, או אפילו ברשות לוקח עד שישפכם מתוך הכלי.

ואם הם ברשות הלוקח, קנה הלוקח מיד כשקיבל עליו המוכר למכור אע"פ שלא מדד, ואע"פ שהמידה של המוכר, דקני ליה רשותו, והכלי בטל לרשות. ואם היו הפירות מופקדים ע"י המוכר, דמסתמא הנפקד קנה למפקד את רשותו לצורך פירותיו למכור ולמדוד בביתו כדרך הנפקדים, לא קנה הלוקח אא"כ יקבל עליו הנפקד

במצות המפקיד לייחד רשות ללוקח לקנות את הפירות שהשכיר לו את מקומום, וכן ברשות מוכר מועיל קבלה או שכירות.

כליו של לוקח ברשות מוכר

לעיל נתבאר שאחד מדרכי הקנין הוא הנחת החפץ הנקנה בכליו של לוקח, שזו מועיל בסימטא וכדומה (ולא ברה"ר), ולהלן הגמרא מסתפקת מה הדין כשהכלי של הלוקח נמצא ברשות המוכר.

פ"ה: רב ששת מסתפק אם כליו של לוקח קונים ברשות מוכר דהוי כאילו נתן לרשותו של לוקח, או לא דהרשות עיקר והכי בטל לגבי הרשות.

רב ששת רוצה לפשוט ממה שאפשר לגרש ע"י זריקת הגט לקלתה (-סל שהנשים שמות בו מחטים וצינוריות) או לחיקה (-על הבגדים) של האשה.

הגמ' דוחה ד"ל דאיירי שקלתה קשורה ותלויה בה ואינה נגררת על הקרקע, ודמי להגבהה שקונה בכל מקום. ולריש לקיש מספיק שהיתה קשורה לה אף אם היא נגררת על הקרקע. וכן י"ל דאיירי שהיתה מונחת בין ירכותיה שאין אדם מקפיד על מקום מושב אשתו, ועד עכשיו היה אותו מקום קניו לה. או שהיה בעלה מוכר קלתות ואינו מקפיד על מקומם בבית המיוחד לכך. ולרבי יוחנן מקום קלתה וחיקה אם הבגדים נגררים על הקרקע קניו לה.

והא דאימא ברריתא שמשכינת חמריו ופועליו של המוכר לביתו של הלוקח לא קונה, בין בפסק קודם שמדד שאין כאן לא משיכה ולא רשות לוקח, דעדי הים על צווארו ולא פירקם, ומשיכת אדם טעון פירות לא מועילה לקנית הפירות עד שימשוך את הפירות עצמם, ובין במדד - שהונחו לרשותו עד שלא פסק אע"פ שהונחו בכליו של לוקח ברשות לוקח, ואפילו משיכה לא מועילה לפני הפיסק, דלא סמכה דעתיה, אבל אם פירקם המוכר או הלוקח והכניסם לתוך ביתו ופסק עד שלא מדד, שניהם לא יכולים לחזור בהם דרשות לוקח קונה לו אף בכליו של מוכר, ומדידה אינה מעכבת אחרי הפיסק דמים, ואם מדד קודם שפסק שניהם יכולים לחזור בהם עד הפיסק דמים, (דלא סמכה דעתיה שלא המוכר יעלה את המחיר והלוקח יוזיל את המחיר, שהרי אין דמיהם קצובים). ומבואר שכליו של מוכר ברשות לוקח קנה הלוקח ואין כלי המוכר מעכב את הקנין, מפני שהרשות מנבלת את כח הכלי, וא"כ כ"ש שכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה. והגמ' דוחה דאיירי ששפכם ע"ג קרקע של ביתו של הלוקח, או דאיירי בחבילות שונים שאינם בתוך שקים.

פ"ו, והא דאמרו רב ושמואל כליו של אדם קונה לו בכל מקום, י"ל דאיירי דאמר ליה זיל קני דכמאן דמשאיל לו מקום הנחת כליו דמי, והספק הוא בסתמא.

קנין מטלטלין במשיכה ובהגבהה

הגמרא מבארת אלו דברים נקנים במשיכה, ואלו דברים נקנים דווקא בהגבהה.

נכסים שיש להם אחריות (-שהם קיימים לעולם) נקנים בכסף שטר (שכתב לו שדי מכורה לך או נתונה לך ומסר לו את השטר), וחזקה, ושאין להם אחריות (-מטלטלין) במתני' איתא שאינם נקנים אלא במשיכה לרשותו או לרשות שיש לו חלק בה כסימטא וחצר השותפין, וכ"ש שקונה בהגבהה, דהגבהה קונה בכל מקום ובכל דבר.

ובסורא ונהרדעא מתנו שדווקא דברים שאין דרך להגביהם מפני שהם כבדים נקנים במשיכה, אבל דברים שדרך להגביהם אין נקנים אלא בהגבהה.

ולפי זה הא דתני שהגונב כיס בשבת והוציאו לרה"ר חייב מיתה וממוון, ולא אמרינן קים ליה בדברה מיניה, מפני שכבר נתחייב ממוון משעת הגבהה לפני חיוב מיתה שזה בשעת ההוצאה (והיינו במושך לרה"ר וצריך ידו למטה מג' (דליכא הגבהה) וקיבלה, וידו של אדם חשובה כד' על ד' ואינה ביטילה לרה"ר), אך אם גרר את הארנקי פטור דקנאו בשעת הוצאתו לחוץ שהיא שעת חיוב מיתה, וקם ליה בדברה מיניה, צ"ל דאיירי בכיס שאינו בר הגבהה, אלא צריך רצועה כדי למושכו.

והא דתני שיכול לקנות פירות או בהגבהה או במשיכה, הכונה שיקנה במשיכה דברים שדרכם במשיכה ולא בהגבהה.

פ"ו: והא דאיתא במתני' שאפשר לקנות פירות במשיכה, איירי בשליפי רברבי שאין דרך להגביהם, (וכ"ש שקונה בהגבהה), ומה שבפשתן נקטה המשנה שלא קנה עד שיטלטלם ממקום למקום, הטעם הוא מפני שפשתן משתמט (-מחליק), ולכן עושים ממנו חבילות קטנות, והכונה שיגביהם. ונקט ממקום למקום כיון שדרך המגביהים שלא להחזיר למקום הראשון אלא לקחת וללכת לרשותו. ור"ח מפרש שהשתמט הכונה שאם ימישכנו הוא יתנתק ונקרע, ולפ"ז מיירי גם בחבילות גדולות ומ"מ אין דרכו במשיכה.

והא דאיתא בקידושין שבהמה דקה לחכמים נקנית במשיכה, הטעם הוא מפני שהיא נסרכת בקרקע וקשה להגביהה, ור"ח מפרש שהיא שורטה, (ולר"מ ולרשב"א נקנית בהגבהה. ובהמה גסה נקנית במסירה).

דיני מקח וממכר וקניינים

עד מתי יכולים לחזור בהם- אם סיכמו למכור כור בשלושים, יכול לחזור בו אפי' בסאה האחרונה, מפני שהמוכר צריך מעות בשווי כור ולא נתרצה למכור פחות מכך או יותר מכך, ואפילו בכליו של לוקח וברשות לוקח או במשיכה לא קנה אלא כשמדדו כור, ואם אמר המוכר הין ב"ב סלעים אני מוכר לך לוג בסלע, ויש שנתות (-קנין בליטות בכלי לסימן בכל לוג) קנה אע"פ שלא נתמלאה המיידה, דכל לוג ולוג נקנה בפני עצמו, וכגון כשהמידה של הלוקח והם בסימטא, או ברשות מוכר ואמר לו מעיקרא שהכלי יקנה לו ברשותו, ואם המידה אינה של שניהם אף בכהאי גוונא לא קונה עד שתתמלא כולה, דאינה שאולה ללוקח עד שתתמלא כולה, דעל מנת כן שאולה שהמוכר ימדוד וכשתתמלא יתחנה הלוקח וישפוך ממנה לכליו.

פ"ז. מתי יש חשש ריבית בהוזלת שכירות פועל

בהקדמת המעות- השוכר פועל לעשות עמו לגורן ונתן לו מיד את המעות, וקבע שעל כל יום יקבל דינר, והמחיר בימי הגורן הוא סלע ליום, אסור לבעה"ב להנות ממנו מפני שהזויל לו בגלל הקדמת המעות, ומחזי כאגר נטר, אבל אם שכרו מאותו יום בדינר ליום מותר, אע"פ שבימי הגורן השכר הוא סלע, דהוי כמו שהתחיל בפעולה של ימי הגורן. הגמ' מבארת שאע"פ שבדין הקודם מבואר שאם מחלק את התשלום קנה כל חלק בפני עצמו, מ"מ הכא מותר, דמותר לאדם להזויל את מחיר השכירות, ולא דמי להלוואה, ולא למקח וממכר שיש בזה אונאה וביטול מקח, ואם הוא מוזיל את המחיר זה בגלל הקדמת המעות, אבל במלאכה מדאורייתא מותר אפי' לא התחיל לעשות עמו מלאכה עד הגורן, דדרך פועל להשכיר עצמו בכל שהוא כשאין לו מה לאכול, ומ"מ כשלא שכרו מאותו יום אסור שהחמירו בזה החכמים משום דמחזי כאגר נטר, משא"כ כשעושה מלאכה מיד.

קנין דבר המחובר לקרקע- הלוקח פשתן מחבירו ואמר לו המוכר שיעשה בקרקע יפוי כל שהוא ויקנה את כל הפשתן המחובר, ותלש כל שהוא, קנה, דקרקע נקנית בחזקה, וחזקה בקרקע מועילה לפשתן אע"פ שלא קנה את הקרקע עצמה, ולקיסת הפשתן מיפה את הקרקע שתהיה ראויה לחרישה.

המוכר יין או שמן לחבירו, **יכולים המוכר או הלוקח לחזור בהם** לפני שנתמלא כלי המידה, אבל אח"כ אינם יכולים לחזור בהם, והיינו כשהכלי של הסרטור, אבל אם כלי המידה של הלוקח קנה מיד מה שנכנס לכלי, ואם הכלי של מוכר לא קנה אף כשנתמלא הכלי.

אם היה הסרטור עצמו ביניהם ונשברה חביתו, ההפסד לסרטור.

המוכר צריך להטיף **ללוקח ג' טיפין** מכלי המידה, ומה שנשאר שם אח"כ זה של המוכר, (ואע"פ שאם מה שבכלי היה תרומה הרי גם מה שנשאר תרומה, שאני הכא שהלוקח מתייאש), אמנם חנוני אינו חייב להטיף ג' טיפין, ולר"י רק בערב שבת עם חשיכה החנוני פטור.

פ"ז: **השולח את בנו לחנוני**, והחנוני מדד לו שמן ונתן לו את המעות העודפות, והבן שבר את הצלוחית ואיבד את המעות, לרבנן החנוני חייב על הצלוחית והמעות, אא"כ החנוני מדד כשהצלוחית ביד התינוק, ולר"י החנוני פטור משום שעל מנת כן שלחו.

ביאור הדברים- רב אושעיא מבאר שמה שהחנוני חייב על הצלוחית ולא הוי אבידה מדעת, משום דאיירי שהאב מוכר צלוחיות, והחנוני נטלה כדי לבדוק אם הוא רוצה לקנותה, וכשיטת שמואל שבאופן זה חייב באונסים. ורבה ורב יוסף מבארים שמדובר שהחנוני מוכר צלוחיות, ונחלקו אם האב שלחו כדי שישלח עמו, או כדי להודיעו שישלח עם אחר, ואמנם באופן זה חייב לחכמים אע"פ שהצלוחית ביד הבן. ואביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מבארים דאיירי בנטלה למוד בה, והגמ' שואלת שבאופן זה אינו חייב, ורק בבעלי חיים חייב בהכישם כיון שרגילים ללכת רחוק, ורבי זירא מבאר דאיירי שנטלה החנוני כדי למוד בה לאחריים, ונחלקו רבנן ור"י אם שואל שלא מדעת הוא גזלן או לא.

פ"ח. **הנוטל כלי מהאומן או מהמוכר לבודקו**, אם דמיו קצובים קנאו, וחייב באונסים, ואין המוכר יכול להקדישו, אבל אם אין דמיו קצובים לא קנאו, ואינו חייב באונסים, ויכול המוכר להקדישו.

הלוקח ירק הנמכר בשוק לבדוק אם לקנותו אפי' אם החזיקו כל היום לא קנאו, ונפקא מיניה שלא נתחייב במעשר, אבל אם גמר בלבבו לקנותו, והוא ירא שמים המקיים "ודובר אמת בלבבו", ממילא צריך לעשרו ולהחזירו למוכר עם תוספת עבור המעשר.

עד מתי יכולים לחזור ממכירה עם מדידה– המוכר יין או שמן או פירות לחבירו ונתייקרו או הוזלו אחרי שסיכמו את המחיר, אם הכלי של הסרסור והוא השאילה להם, והסרסור לא נמצא שם, יכולים המוכר או הלוקח לחזור בהם לפני שנתמלא כלי המידה מפני שאו המידה היא של המוכר, אבל אחרי שנתמלאית המידה אינם יכולים לחזור בהם דאו המידה של הלוקח, ואיירי בסימטא או בחצר של שניהם, ואם כלי המידה של הלוקח קנה מיד מה שנוכנס לכלי אם יש לכלי שנתנות (כ"ג ל"ה), ואם הכלי של מוכר לא קנה אף כשנתמלא הכלי, ואם הם ברשות הלוקח זה תלוי בספק הגמרא לעיל (פ"ה): אם כליו של לוקח ברשות מוכר קנה או לא, והיינו אם הכלי נחשב הפסקת רשות או לא. ואם היה הסרסור עצמו ביניהם ונשברה תבניתו, ההפסד לסרסור דקנה י"י כליו, דדרך הסרסור לקנות מבעל הבית ולמוכר לאחרים ולהרויח, וקמ"ל דלא אמרינן שאינו אלא שליח.

המוכר צריך להטיף ללוקח ג' טיפין ממה שדבוק בכלי המידה, ומה שנשאר שם אח"כ זה של המוכר, (ואע"פ שאם מה שבכלי היה תרומה הרי גם מה שנשאר תרומה), שאני הכא שהלוקח מתייאש), אמנם חנוני אינו חייב להטיף ג' טיפין כיון שהוא טרוד במכירתו ואין לו פנאי, ולרבי יהודה רק בערב שבת עם חשיכה החנוני פטור, מפני שהוא טרוד.

מתי החנוני חייב כשנשברה הצלוחית ונשפך השמן ונאבד העודף ע"י בנו הקטן של הלוקח

השולח את בנו הקטן לקנות דבר מהחנוני, יש לדון אם כוננת הלוקח שהחנוני ישלח את ההפך הנקנה ואת העודף ביד הקטן או לא, ונפקא מיניה אם החנוני חייב באחריות, וכן יתכן שהמוכר יתחייב באחריות היכא שהוא שואל שלא מדעת, וכן יש לדון היכא שהאב שלח את הבן עם צלוחית והיא נשברה בדרך חזרה, אם המוכר חייב על הצלוחית כדון שואל, או שהוא כלוקח, או שהחנוני פטור על הצלוחית, וכדלהלן.

פ"ז: השולח את בנו לחנוני, והחנוני מדד לו שמן ונתן לו

את המעות העודפות, והבן שבר את הצלוחית ואיבד את המעות, במתני' איתא שרלבנן החנוני חייב על הצלוחית והמעות, אא"כ החנוני מדד כשהצלוחית ביד התינוק, ולרבי יהודה החנוני פטור ממשום שעל מנת כן שלחו.

הגמרא שואלת הניחא לענין האיסור והשמן נחלקו חכמים ור"י אם שלח את בנו להודיע לחנוני שהוא צריך שמן כדי שישלח לו ע"י אחר פקח, או שכונותו שהחנוני ישלח עם בנו, אבל לגבי הצלוחית למה החנוני חייב ולא הוי אבידה מדעת, דמשעה שנסמרה לתינוק שאינו יודע לשומרה היה היא הפקר, ואינו חושש אם החנוני ישלח לו גם צלוחית משלו ביד פקח, ולגבי העודף לרבנן החנוני חייב, אע"פ שבהליכה זה אבידה מדעת, דכונתו שישלח את העודף ביד פקח.

רב אשיקנא מבאר דאניי שהאב מוכר צלוחיות וניחא לאב שהחנוני יקנה את הצלוחית אם ירצה, והחנוני נטלה כדי לבדוק אם הוא רוצה לקנותה, וכשיטת שמואל שהלוקח כלי מן האומן כדי לבדוקו ולקנותו, ודמיו קצובים שיש כאן גמירות דעת לקנות, הלוקח חייב באונסים אע"פ שבסוף החליט שלא לקנותו, וממילא כשהחנוני מחזיר את הצלוחית לתינוק הרי זה כמשלכיה לאיבוד, ולא מיפטר עד שיחזירה ליד הבעלים. ורבי יהודה לית ליה דשמואל.

ורבה ורב יוסף מבארים שמדובר שהחנוני מוכר צלוחיות והצלוחית של החנוני, וכוננת האב שהבן יקנה צלוחית עם שמן, ונחלקו אם האב שלוח כדי שישלח עמו, או כדי להודיעו שישלח עם אחר. והגמרא שואלת שבאופן זה חייב להחכים אע"פ שמדד כשהצלוחית ביד הבן.

ואבי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מבארים דלא איירי שהלוקח או

החנוני מוכרי צלוחיות, אלא איירי בנטלה למוזד בה, וכדאמר רבה

שהמכה בהמה אבודה במקל נתחייב בהשבתה אע"פ שהוא זקן

ואין זה לפי כבודו. והגמ"י שואלת שרבה מדבר דזווקא בבעלי חיים,

כיון שהם רגילים ללכת רחוק.

רבא ורבי זירא מבארים דאיירי שנטלה החנוני כדי למוזד בה לאחרים, ונחלקו רבנן ורבי יהודה אם שואל שלא מדעת הוא גזלן וקנאה להתחייב בה עד שיחזירה ליד הבעלים, דבעינן "הושיב את הגוילה", והחזרה ליד התינוק לא נחשבת השבה, או ששואל שלא מדעת דינו כשואל ודי שיחזירו למקום ששאל משם, ולכן כשהחזירו ליד התינוק הוא פטור, וחכמים מודים לר"י כשלא נטל את הצלוחית מיד התינוק ולא מדד בה אלא בצורך התינוק. וז"מ דאיירי בחנוני הרגיל אצלו וכבר מסר לחנוני את התשלום, ושלח את בנו עם צלוחית בשביל העודף והשמן.

פ"ח. הנוטל כלי מהאומן או מהמוכר לבדוקו, אם דמיו

קצובים קנאו, וחייב באונסים, ואין המוכר יכול להקדישו כיון שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו דכתב"י א"ש כי 'קדיש את ביתו' והיינו דבר שנמצא ברשותו כמו ביתו, ומבואר בנדרים ל"א דאיירי בדבר שהרבה קופצים עליו לקנותו, דאין הנאה למוכר בזה שהוא יקנה, וכיון שההנאה היא של הלוקח הוי כשואל להתחייב באונסים, דכל הנאה שלו, אי נמי הוי כלוקח. אבל אם אב דמיו קצובים לא קנאו ולא סמכה דעתיה, דשטמ ורצה למוכר ביוקר, ואינו חייב באונסים, וכל המוכר להקדישו, ואף שגבולן שניהם לא יכולים להקדיש, הכא לא נטל כדי לגזול אלא כדי לקנות, וזה ברשות הבעלים.

הלוקח ירק הנמכר בשוק לבדוק אם לקנותו אפי' אם החזיקו כל היום לא קנאו, ונפקא מיניה שלא נתחייב במעשר בחבר הלוקח מעם הארץ, דאינו מתכוין אלא לברור את היפות, אבל אם גמר בלבבו לקנותו, והוא ירא שמים המקיים "ודובר אמת בלבבו", צריך לעשרו ולהחזירו למוכר עם תוספת עבור המעשר, דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

ענייני מידות ומשקלות

כתיב "מאזני צדק אבני צדק אפית צדק והין צדק יהיה לכם" והיינו המוכר לדקדק שהמידות והמשקולות יהיו מדויקות, כדי שהלוקח לא יפסיד אם המידות או המשקולות יהיו קטנות יותר, וכן צריך להוסיף מעט לטובת הלוקח. ולהלן יבואר מה צריך המוכר לעשות כדי לברר שהמידות או המשקולות שלו נפגמו במשך הזמן, וכמה צריך להוסיף, ושצריך לגדוש או למחוק כפי המנהג, ושצריך לדאוג שהמאזנים יהיו ישרות.

סיטון שהוא קונה הרבה ומוכר לחנונים קטנים צריך לקנח את המידות (של דברים לחים כגון יין ושמן, ולא של יבשים כגון פירות כמון ופלפלין, דבזה אינו נדבק כלום. רשב"ג) פעם אחת בל' יום מפני שהיין והשמן נקרשים והמידה מתמעטת, ובעל הבית שאינו מוכר תדיר כמו סיטון פעם אחת ב"י"ב חודש, ולרשב"ג הדין הפוך מפני שהמוכר תדיר אין המשקה נקרש.

חנוני צריך לקנח את המשקולות פעמיים בשבע שנים, י"מ שזה לדעת ת"ק, והטעם מפני שהוא מוכר יותר מסיטון ובעה"ב, והרשב"ם מפרש שגם רשב"ג מודה בזה, דכיון דאיתא לעיל שחנוני לא חייב להטיף ג' טיפין נקרש בתוכו יותר, וכן חייב לקנח את המאזנים בכל שקילה שכיון שיש להם בית קיבול נדבק בהם יותר בממשקולות.

פ"ח: הכרעה וגירומין– במקום שנהגו להכריע חייב המוכר להכריע טפח לטובת הלוקח בין בליטרא בין בעשרה ליטרות יחד, אבל בפחות מליטרא א"צ להכריע טפח, מפני שזה הרבה, ובמקום שלא נהגו להכריע צריך להוסיף לו "גירומין", עשירית ליטרא לעשרה ליטרין בדבר לח שהוא נדבק בכלי (משא"כ יבש), ואחד מעשרים ביבש, (הגמ' מסתפקת אם הכונה לאחד מומאתים או לאחד מארבע מאות). ודין גירומין נלמד מדכתיב "וצדק" והיינו שצריך לצדק משלו ולתת ללוקח. ואין מעיינים במקום שנהגו להכריע או להיפך, דכתיב "שלימה", ולא יעשה כך אף אם הוא פוחת או מוסיף על הדמים, דכתיב "וצדק".

קשה עונשם של מידות אם עושה בהם עוול יותר מעונשם של עריות אם נכשל בהם, מפני שבמידות אינו יכול לחזור בתשובה כיון שגזול הרבה אנשים ואינו יודע למי להחזיר, והתשובה תלויה בהשבת הגזולה, ואע"י דאמרנן שעושה בהם צרכי רבים, אין זה תשובה מעלייתא, משא"כ בעריות דאי עביד תשובה מעלייתא מהני, דכתיב "שובו בנים שובכים ארפא משובותיכם", ואמרנן נמי שכל חייבי כריתות שלקו נפטרו מן הכרת, ואמנם בעריות יש כרת ובמידות לא.

קשה גזל הדיוט מגזל גבוה.

הקב"ה בירך את ישראל בכ"ב אותיות וקיללם בח' מפני שהוא רחמן וברכתו מרובה מקללתו, ומשה רבינו להיפך.

מידה דקה וגסה– מקום שנהגו למדוד במידה קטנה -קב, לא ימדוד בגדולה סאה, מפני שהלוקח מפסיד שמכריע רק פעם אחת על כמות גדולה, ואפילו בנקום שמחוקים א"א למחוק כ"כ בצמצום, וכן להיפך מפני שהמוכר מפסיד.

פ"ט. מחיקה וגדישה– אין למחוק את המידה במקום שנהגו לגדוש, וכן להיפך, אפילו אם הם מוחלים, דכתיב "איפה שלימה", ואף אם פוחת או מוסיף על הדמים אין שומעין לו, דכתיב "וצדק".

רמאות במידות גורמת שלא יהיה לו ממון, והמקיים דיני המידות זוכה שיהיה לו ממון.

בית דין מעמידים ממונים לבדיקת המידות, ולשערים, לשמואל אין מעמידים ממונים מפני שאם ימוכר אחד ביוקר יקנו ממי שמוכר בזול ומילא גם הוא יוכרח למכור בזול, ולרב יצחק מעמידים מפני הרמאים שממתנים שיגמור למכור בזול ומוכרים ביוקר, וי"מ שמרמים לומר שהוסיפו במידה או שנותנים חיטים יפות למעלה ורעות למטה או שאר מיני רמאות.

יש משקלות של ליטרא וחצי ליטרא ורביע ליטרא, אבל לא מידות אחרות של פחות מכך שמא יבואו לרמות לומר שזה משקל של רביע ליטרא, אי נמי שלא יעשו שליש או חמישית ליטרא מפני שמטעים בהם.

הקונה ג' רבעי ליטרא לא יאמר לשקול ג"פ רבע ליטרא, אלא יעמיד משקולת של ליטרא, כדי שלא יפסיד המוכר כיון שצריך לשקול ברוח דא"א לצמצם, ובצל של הבשר יעמיד משקולת של רבע ליטרא. והיינו בחוקים שאין מכריעים, ובמקום שמכריעים נמצא נתון לו הכרע של הרביע והוסיף על הבשר, ובמקום שמכריעים נתון על המשקל ג' משקולות של רביע.

הקונה י' ליטראות לא יאמר לשקול אחד אחד ולתת הכרע לכל ליטרא, אלא שוקל פעם אחת ונותן הכרע אחד לכולם מפני שהמוכר מפסיד כיון שא"א לצמצם.

גודל המאזנים– בד"גרומי (צורפי נחושת וברזל נפחים ששוקלים חתיכות גדולות של מאה ליטראות יחד), המוט העליון תלוי ג' טפחים מרחק מהתקרה, כדי שלא יתקע בתקרה כשכריע את המאזניים, וגבוה ג' טפחים מהקרקע, והקנה והחבלים יחד הם י"ב טפחים שליש הקנה ושליש כל אחד מהחבלים, דבחפות מנך אין המאזניים מכריעים בשביל דבר מועט. ובמוכרי צמר וזגגים –בחפות נמוכר כלי זכוכית

המוט העליון תלוי ב' טפחים וגבוה ב' טפחים מהקרקע, והקנה והחבלים יחד הם י"ב טפחים מהקרקע, וכדי שלא יתקע בתקרה כשכריע את המאזניים, וגבוה ג' טפחים מהקרקע ואף שצריך להכריע טפח, בדברים אלו א"צ להכריע אלא מעט, והקנה והחבלים יחד אין שיעורם ידוע.

פ"ט: מאזנים ששיעורם אינו כנ"ל אינם מקבלים טומאה דלא חשיבי כלי כיון שאסור למדוד בהם. ודבר שאין שיעורו ידוע הוי ספק טומאה.

יש לעשות את המשקולות מאבן או זכוכית, ולא מבדיל או עופרת או גיסטרון (-מיני מתכות מעוררבים) או משאר מיני מתכות מפני שהם פוחתים והולכים.

דיני המחיקה– אין לעשות את המחק משל דלעת שהיא קלה ואינה נכנסת ככ"כ במידה ואינו מוחק יפה והמוכר מפסיד, ולא משל מתכת שהוא כבד, אלא מזיזת או אגוז או שקמה או אשברוע.

ולא יעשה צידו אחד עבה והשני צר מפני שהצד הצר נכנס בתוך התבואה והוא מוחק יפה, והצד העבה אינו נכנס כ"כ כתבואה ואינו מוחק יפה, ויכול למחוק עבה כשהוא קונה ולמחוק בצר כשהוא מוכר, אלא יעשה שניהם עבים או שניהם צרים כפי המנהג. ולא מוחק בבת אחת -מיהר בפעם אחת, מפני שהמוכר מפסיד דאינו מוחק יפה, ולא לאט לאט כגון למחוק רוחב טפח ולהגביה את המחק ולחזור ולכבש את המחק ולמחוק עוד טפח, אי נמי בשתי פעמים כגון חצי חצי, מפני שהלוקח מפסיד.

רבי יוחנן אמר שאם ילמדו מה אסור לרמות יש לחוש שילמדו הרמאים אין לרמות ויבואו לרמות יותר, אך הוא צריך ללמד דינים אלו שלא יאמרו הרמאים שהת"ח אינם בקיאים במעשיהם, ודכתיב "ישרים דרכי ד' צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה".

"לא תעשו עוול במשפט במדה במשקל ובמשורה"

במידה– מדידת קרקע, שלא ימדוד בחלוקת שותפות או יורשה לאחד בימות החמה ואחד באותו חבל בימות הגשמים, לפי שהחבל מתפשט יותר בימות הגשמים. ור"ח מבאר שבימות הגשמים הקרקע מתכווצת ובימות החמה מתרחבת.

במשקל– שלא יטמון משקלותיו במלח שזה מכביד.

ובמשורה– שלא ירתיח -שלא ישפוך המוכר מהר ויהיה קצף ועי"ז כלי המידה יהיה נראה כמלא. ואם במשורה שהיא אבד מל"ו בלוג הקפידה תורה, ק"ו במשקל גדול יותר.

אסור להשהות מידה חסירה או יתירה בביתו שמא יבוא למדוד בה, אפי' אם היא משמשת למי רגלים שמא ירחצנה וימדוד בה, אף במקום שחותמים על המידות המתוקנות, או בודקים את המידות, שמא ימדוד בהם בבין השמשות שכולם טרודים ולא רואים מה הוא עושה, אי נמי הלוקח עצמו מתוך טירדתו יבוא לשקול בזה, אלא צריך לשבורה.

אלו מידות עושים-

סאה, תרקב (-תרי וקב, והיינו ג' קבין), וחצי תרקב, קב וחצי קב ורובע ותומן (י"ל דהיינו שמינית הלוג דלקמן) וחצי תומן, ועוכלא שזה חמישית מרובע קב שזה חמישית לוג והיינו ביצה וחומש, דלוג הוא ו' ביצים. ובפירוש ר"ח איתא קב וחצי קב ורובע ותומן וחצי תומן ועוכלא, קב הוא ד' לוגין, וחצי קב ב' לוגין, ורובע היינו לוג, ורובע זה רובע הקב (ורביעית שבגמרא היינו רביעית לוג), ותומן זה שמינית קב.

צ. ובלח עושה הין (י"ב לוג, דהיינו תרקב) וחצי הין ושליש הין ורבע הין (שזה ג' לוגין, ולא עושים לוג ומחצה משום דאתי למיטעי בחצי קב של יבש שזה ב' לוגין, דבריבעא טעו אינש), ולוג וחצי לוג ורבע לוג ושמינית לוג (-חצי ביצה) ושמינית שבשמינית הנקראת קורטוב שזה רבע ביצה, אבל יבש אין דרך למדוד בכלי קטן כ"כ, אלא מוכרים באומד, ואם הוא יקר מוכרים אותו במשקל.

ולא יעשה מידה של ב' קבין, שמא יטעו בינה לחצי תרקב, כיון שאנשים טועים במידות שהחבל בנייהם הוא רבע משיעורם, ומ"מ במידות קטנות שבקייאם בהם אין לחוש לטעות, ובשליש ורבע הין לא גזרו חכמים כיון שהם היו במקדש כדאייתא לעיל (פ"ה): שהיו שנתות בהין עד כאן לפי ועד כאן לאיל ועד כאן לכבש, ושם לא גזרו מפני שהכהנים זריזים.

ורב פפא דר שמואל (צ): תיקן מידה חדשה של ט' לוגין, ולא קיבלוה בפומבדיתא, ובפאפוניא קיבלוה.

אין מוסיפים על המידות ועל המטבע ולשבור את המידות הקודמות שבעיר, יותר משתות, דכתיב "והשקל עשרים גירה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם" ההיינו שיש מקומות שהמנה הוא או ט"ו או כ" או כ"ה, והמנה של קודש הוא ס' מנה כשיעור כולם יחד, ונמצא מנה של קודש ר"מ דינרים ושל חולין ק"כ, ומבואר שאפשר להוסיף על השעור הרגיל עד שתות מלבר.

אבל אין טעם איסור ההוספה משום הפקעת שערים, שהרי שבעת זה שייך גם בשתות, ואין הטעם משום שלא יהיה ביטול מקח, שהרי בדבר שבמשקל ובמידה ובמנין יש ביטול מקח אפי' בפתות משתות מפני שזה טעות גמורה, ושניהם יכולים להזור בהם, ואין הטעם כדי שלא יפסיד התגר שבא מעיר אחרת שהוא יכול להשתכר עד שתות ואם הוסיפו על המידה שתות נמצא שלא הרויה, אבל ביותר נמצא שהפסיד, דא"כ נדאג שיהיה לו גם רווח ולא יוסיפו אפילו שתות, שהרי הוא טרח להביא לכאן את התבואה ממקום רחוק, ואין לך פסידא גדולה מזו, והטעם שלא חששו לזה הוא מפני שזה לא שכח שהתגר לא ישמע זאת, אבל בחשש פסידא דתגר שזה איסור תורה לא אמרינן הכי.

דברים שאסור לעשות כדי שלא לגרום להתייקרות

המשתכר אל ישתכר יותר משתות והיינו כגון חנוני הקונה הרבה יין לפירות מן הסיטון כדי למכור מעט מעט, וזה תקנת חכמים שלא ישתכר יותר, אמנם אם לקח בשעת הגורן ועכשיו זה התייקר יכול להשתכר כפי השער של עכשיו אפילו כפליים.

צ: **אוצרי פירות ומלוי בריבית** ומקטיני איפה ומפקיעי שערים, עליהם הכתוב אומר "לאמר מתי יעבור החודש וכו' נשבע ד' בגאון יעקב אם אשכח לנצח כל מעשיהם".

איסור אצירת פירות - אין לאצור פירות שנקנו בשוק כדי למוכרם ביוקר, מפני שזה גורם להתייקרות המחיר ואיכא הפסד עניים (ונראה דמייירי בעיר שרובה ישראל), ומוותר לאדם לאצור את הפירות משהרו. (ואבוה דשמואל מכר פירות בשער החריף-המוקדם, והיינו בשעת הגורן בזול, ושמואל השהה את הפירות ומכרם אז לפי השער הזול, ועשה כך בפירות של שדותיו, ולא היה קונה מן השוק בשעת הגורן, דא"כ היה משער מתייקר קצת ויצא שכוו בהפסדו, אמנם אין בזה איסור ממש), ומה שאבוי עשה שור טוב יותר, משום שאחרי שהשער התייקר קשה להחילו). ואין האיסור אלא בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות, אבל תבלין וכמון ופלפלין מותר, ובשני בצורת לא יאצור אפי' קב חרובין, מפני שמכניס מארה בשערים, אך ישייר לעצמו לצורך שנה. ומוותר לאצור פירות בארץ ישראל ג' שנים, ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית, פן ימותו בשביעית ובמוצאי שביעית בורעב, שהרי לא אוכלים מפירות שמינית עד סוף השנה, וכן עשה רבי יוסי ברבי חנינא שהיה בארץ ישראל, וס"ל קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא.

אין מוציאין פירות מארץ ישראל לחו"ל, בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות, ורבי יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את התפילה דנגס יין יצא סוד. ואף לסוריא אסור להוציא דסבר דכיבוש יחיד לא שמיה כיבוש. ורבי מתיר מהיפרכיא אחרונה של א"י להיפרכיא ראשונה של סוריא, כיון שהם סמוכים מאד.

צ"א, **אין משתכרים בארץ ישראל** לקנות מנבעה"ב ולמכור לאחרים בדברים שיש בהם חיי נפש (כנ"ל) כיון שגם בעה"כ יכול למכור בעצמו בלא טורה, (אמנם מותר לקנות חטים ולעשות פת, כיון שהמוכר טורח בדבר), ורבי אלעזר בן עזריה היה משתכר ביין כריב"ב דהלואי שיויקר ולא יקנו ממנו, ובשמן מפני שמקומו היה השמן מוצוי.

אין משתכרים פעמיים בניצים, י"מ שלא ימכור במחיר כפול [אבל פחות מותר אף שבעלמא אין משתכרים יותר משתות] לפי שאין בהם חיי נפש כ"כ, וגם זה טורח מרובה ורווח מועט לעני המחזר בעיירות לקנות ולמכור ביצים, וי"מ שסוחר לא ימכור לסוחר אחר שמא יתייקרו יותר מאד, אבל בשאר דברים אין חוששים שיתייקרו, דאם אחד ייקר יקנו בזול מאחר.

מתריעין בתפילה על פקרמטיא שהוזלה אפילו בשבת, כגון כלי פשתן בבבל שאין הפסד לעניים אם יקירו, ויין ושמן בארץ ישראל, והיינו כשקונים עשר במחיר של שש שהוזלו קרוב למחצה.

יצאה לחו"ל- אין יוצאים לחו"ל מפני שמפקיע עצמו מן המצוות אא"כ עמדו סאתים בסלע, ולר"ש אם מוצא לקנות לא יצא אפי' אם עמדה סאה בסלע. וכל זה כשנתייקרו הפירות, אבל אם נתייקרו המעות (צ"א:), אפילו אם ד' סאין נקנים בסלע, מותר לצאת לחו"ל, שמא לא יהיה לאנשים מעות.

בועז ורות-

אותו היום שבאה רות המואביה מתה אשתו של בועז, דעד

דלא שכיב שיכבא קיימא מנו ביתיה, ואתא לאשמועינן שהקב"ה מקדים רפואה למכה, ויש לו לאדם לבטוח בקב"ה.

אבצן שהיה מן השופטים זה בועז, שהיו לו ל' בנים ול' בנות, ועשה לכל אחד ב' משתאות סעודת ארוסין שהיא מצוה, וסעודת נישואין, וכל שבעת ימי המשתה נחשבים לסעודה אחת, ולא זימן את מנוח מפני שאין לו מה להחזיר לו, וכולם מתו בחייו, ולא עמד לו אלא מה שהולידה לו רות והיינו עובד שיצא ממנו דוד מלך ישראל. ובוועז נשא את רות אע"פ שהיו לו עדיין הרבה בנים, לאשמועינן שאם נשא אשה בבחורות ישא אשה בוקנותו כמו שעשה בועז לפי שהיה ירא שימותו הבנים מאשתו הראשונה בחייו ולא יהיה לו בן זכר, וכתב "בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנא ידך".

אלימלך ושלמון אבי בועז ופלוגי אלמוני שהיה הגואל ואבי נעמי כולם מבני נחשון בן עמינדב, וקמ"ל שזכות אבות של אלימלך בן נחשון שהיה נשיא וחסיד ג"כ אינה עומדת למי שיוצא לחו"ל.

שם אמהות - אמתלאי בת כרנבו אמו של אברהם אבינו, ושל המן אמתלאי בת עורבתי, ושל דוד צנבת בת עדאל, ושל שמשון צלפונית ואחותו נשיין, ונ"מ לתשובת המינים.

אברהם אבינו נחשב י' שנים ע"י נמרוד, וי"א ע"י תרח אביו לפי שהיה מאבד צלמיו, ג' בכותא וז' בקרדו, וי"א אפכא, להודיע חיבתו של אברהם אבינו, ועיבא זעריא שבכמותא זהו אור כשדים, והרואה מקום זה צריך לברך ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה.

כשנפטר אברהם אבינו נעמד כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם שאבד מנחגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטה.

צ"א: והמתשנא לכל לראש- אפי' הממונה על השקאת השדות שהיא שררה קטנה הקב"ה מעמידו.

מחלון וכליון - לרשב"י (צ"א). מחלון וכליון נענשו מפני שיצאו לחו"ל, וי"א שודאי לא היו יוצאים אם היו מוצאים אפי' סובין, ונענשו מפני שהיו צריכים לבקש רחמים על בני דורם ולא ביקשו. וי"א שיואש ושרף שמם, וכונו מחלון וכליון מפני שעשו גופם חולין ונתחייבו כליה למקום, וי"א שמחלון וכליון שמם וכונו יואש ושרף, מפני שנתייאשו מן הגאולה ונתחייבו שריפה למקום, וכן מבואר בברייתא דהא דכתיב "ויוקים ואנשי כוזיבא ויואש ושרף אשר בעלו למוואב וישבי לחם והדברים עתיקים, המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם" ויוקים זה יהושע שהקים שבועה לאנשי גבעון, ואנשי כוזיבא אלו אנשי גבעון שכזבו ביהושע ויואש ושרף אלו מחלון וכליון וכנ"ל, אשר בעלו למוואב שנשאו נשים מואביות, וישבי לחם זו רות המואביה ששבה ונדבקה בבית לחם יהודה, והדברים עתיקים -דברים הללו עתיק יומיא אמרן, דכתיב "מצאתי דוד עבדי" וכתב "שתי בנותיך הנמצאות". המה היוצרים אלו בני יונדב בן רכב שנצרו שבועת אביהם שלא לשנות יין ולא לבנות בתים, יושבי נטעים זה שלמה שדומה לנטיעה במלכותו, וגדרה זו סנהדרין שגדרו פרוצותיהן של ישראל לעשות סייג לתורה, עם המלך במלאכתו ישבו שם זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה, שנאמר "וישם כסא לאם המלך" זו אם של מלכות שיצאו ממונה כל המלכים.

אמר רבי יוחנן **נהירנא** -זכורני שלא היו פועלים משכירים עצמם לעבוד במזרח העיר, מפני שהיו מתים מריח הפת שהייתה מגיעה לשם מהעיר ע"י רוח מערבית, ומתוך ריח טוב מרובה היו מתים, וי"מ שהיו מתים מתוך תאוות רעבון. ונהירנא שתינוק היה חותך חרוב והיה נוטף חוט דבש על שתי זרועותיו. (ורבי אלעזר אמר נהירנא שערב היה נוטל בשך רותף חוט שמן מראש החומה עד הארץ). ונהירנא שהיו מטיילים (-משחקים) בשוק נער ונערה בני שש עשרה שבע עשרה ולא היו חוטאים. ונהירנא שהיו אומרים בבית המדרש שהמודה לדברי הגויים נופל בידיהם אלא יסתור כל דבריהם, והבוטח בהם שלו שלהם - שהם לוקחים את מה שגילה להם.

ביאור ברכות מפרשת בחוקותי-

ואכלתם מן התבואה ישן- בלא סלמנטון שאינו מניח ליישן את התבואה מפני שהוא מוקיבה, י"מ שלא תבוא תולעת ויצטרכו לקצור את התבואה לפני הזמן, וי"מ שלא יהיה שדפון ויצטרכו להמתין לתבואה החדשה.

ואכלתם ישן נושן- שכל ההפיל מחבירו יפה מחבירו, ואפי' דברים שאין דרך לישנם כגון מיני פירות שהם מוקיבים יתקימו. כל מילי עתיקא מעליתא, חוץ מתמרים ושיכר והרסנא -דגים קטנים.

ישן מפני חדש תוציאו- שתגיע תבואה חדשה לפני שסיימו את הישנה, ויוציאו את הישנה מפני שהחדשה ראויה להתיישן יותר מהישנה.

המוכר פירות

אם הולכים בממון אחר הרוב

התורה מלמדת שבאיסורים הולכים אחרי הרוב, אמנם לענין ממון נחלקו רב ושמואל אם גם בזה הולכים אחר הרוב, או שמתי שיש מחזק אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, ולפעמים אומרים יחלוקו לפי סומכוס, ולפעמים אומרים הדמים מודיעים. הגמרא מביאה כמה נפקא מינות במחלוקת זו.

צ"ב. דין המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו יבואר להלן צ"ג.

מחלוקת רב ושמואל במוכר שור ונמצא נגחן-

המוכר שור לחבירו ונמצא שהיה נגחן לפני המכירה ואינו ראוי אלא לשחיטה-

אם הוא קונה תמיד לרדיא והם מכירים זה את זה דהוי כאילו פירש, הוי מקח טעות והמעות חוזרים.

ואם הוא קונה תמיד לשחיטה לא הוי מקח טעות.

ואם הוא רגיל לקנות בין לשחיטה בין לחרישה, אם יכולים לראות לפי המחזיר מנברים לפי המחזיר שהרי יש הפרש גדול ביניהם, דאפילו אם קנה לשחיטה כיון ששילם מחיר כפול יש כאן אונאה יותר משתות והמקח בטל, שהרי אינו שוה אלא מחיר של שור לשחיטה. **ואף לרבנן דלית להו הדמים מודיעים** והמוכר צמד לא מוכר את הבקר, שאני התם שיש כאלו שקוראים לבקר בקר, הלךך עליו להביא ראייה שהוא רגיל לקרוא לבקר צמד, אבל הכא שהוא רגיל לקנות גם לחרישה, אמרינן שהדמים מודיעים, כמו שבמבואר שם שאם כולם רגילים לקרוא לבקר צמד קנה גם בקר אע"פ שלפעמים קוראים לזה בקר.

צ"ב: ואם מחיר שניהם שוה, (והנפקא מיניה היא מי יטרח לשחוט את השור ולמכור את הבשר) לרב הרי זה מקח טעות, מפני שהרוב קונים לחרישה, ויחזיר המוכר את הדמים, ואיירי ביש לו דמים, דאלי"כ יקח את השור במקום המעות דכתיב "ישיב" לרבות שוה כסף, והיינו כשאין לו מעות, כשיטת רב הונא.

ולשמואל לא הוי מקח טעות דיכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך, דאזלינן בתר רובא אלא באיסורא כגון תשע חנויות מוכרות בשך שדוטה ואחת בשר נבילה, דבנמצא הולכים אחר הרוב, אבל **בממונא** לא אזלינן בתר רובא, אלא הוי כפלגא ופלגא והמוציא מחבירו עליו הראיה אם יש למחזק איזה טענה. ואפילו לסומכוס דס"ל ממון המוטל בספק חולקים, וקיימא לן כותיה, הני מילי כשאין ידוע לבית דין איך היה המעשה, כשור שנגח שאין ידוע מתי לדה, ואפילו אם אחד טוען ברי והשני שמא, כסבא ויבם שבאלו לחלוק בנכסי ספק, אין ידוע לבית דין מי הוא אביו של הספק, אבל כאן ידוע שהשור היה נגחן, וכיון דרובא לאו כלום הוא לא היה המוכר צריך לפרש שמוכר לשחיטה, אלא על הלוקח לפרש שקונה לרדיא, ולא דמי ליון ונמצא חומץ שביקש במפורש יין.

כתובה מאתים או מנה- אשה שנתאלמנה או נתגרשה, היא אומרת שנישאת בתולה והוא אומר שנישאת אלמנה, אם יש לה עדים שיצאה מבית אביה לבית בעלה כשנגנסה לחופה בהינומא או ראשה פרוע כדרך הבתולות כתובתה מאתים אע"פ שאין לה עדים שהייתה בתולה, ואם לאו כתובתה מנה. הגמ' רוצה להוכיח מכאן שאין הולכים בממון אחר הרוב, שהרי רוב הנשים נישאות בתולות. והגמ' מותרצת שייל' שכיון שרוב אלו שנישאות בתולות יש לזה קול כיון שיש שמחה בנישואי בתולה, א"כ זו שאין לה קול הורע הרוב דרוב שיש להן קול עומד כנגד רוב בתולות נישאות, וכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי המוציא מחבירו עליו הראיה, ולכן היא צריכה דווקא עדים.

המוכר עבד לחבירו ונמצא שקודם לכן היה גנב ממון או קוביוסטוס (-גונב נפשות) לא הוי מקח טעות, אך אם הוא נמצא ליסטים מוזוין -הורג נפשות, וסופו ליהרג, או מוכתב למלכות ליהרג, בטל המקח דגברא קטילא זבין ליה.

הגמ' מבארת שאין ראייה מהירשא שהולכים בממון אחר הרוב, דר"ל שכל העבדים הם כאלו והוי כאילו אמר לו להדיא שהוא כזה.

צ"ג. **שור שנגח פרה ונמצא העובר בצדה** ואין ידוע לבית דין או לעדים (אבל הם יודעים, דלסומכוס חולקין אפילו בברי וברי) אם מת מחמת הנגיחה או שנולד קודם, משלם חצי נזק על הפרה כדון שור תם, ורביעי נזק על הולד דממון המוטל בספק חולקין כסומכוס. הגמ' מבארת שאין ראייה שאין הולכין בממון אחר הרוב ממה שלא הולכים אחרי רוב הפרות שמתעברות ויולדות וא"כ מחמת הנגיחה הפילה, דר"ל שיתכן שא השור הנוגח מולה ומוחמות הפחד הפילה, דדרך להפיל מחמת פחד כמו מחמת נגיחה ממש, וקיימא לן המבעית את חבירו פטור מדיני אדם, וכ"ש בהמה המבעת לבהמת חבירו, דגרמא בנויקין פטור, וי"ל שהשור הנוגח בא מאחוריה דלכיבא ביעותהא, והוי ממון המוטל בספק וחולקין.

שור מת שנמצא ליד שור אחר בברייתא איתא שאפי' אם השור השני מועד, אין מחייבים את בעליו לשלם, דרבנן לא אזלי בתר אומנא, ולא חשיב ממון המוטל בספק לשלם פלגא, דמאן לימא לן שזה

הרגו כיון שש שוורים אחרים, אבל שור שנגנא את הפרה ונמצא עוברא בצידה, מעמידים את הפרה על חזקתה שהיתה מעוברת בשעת הניחה. וברבייתא אחרת אחרת בשם רבי אבהו שזמל האוחז נטסק בתשמיש בין הגמלים שבזמן זה סתם בהמות משתגעות והזכרים מכים זה את זה ונמצא גמל הרוג בצידו, חייב בעליו לשלם, דידוע שזה הרגו מפני שהוא מוחזק להכות בשעת רביעה, וא"כ כ"ש בשור המועד. (ונקט גמל אוחר לרבותא, שחייב אע"פ שמעולם לא נגח). הגמ' סברה שרוב וחזקה שווים דמאן דאזיל בממונא בתר חזקה אזיל נמי בתר רובא, וא"כ הבריייתות נחלקו במחלוקת רב ושמואל. והגמ' דוחה שלרב סובר התנא הראשון שלא הולכים אחרי חזקה, אבל הולכים אחרי רוב, דרובא עדיף מחזקה, וי"ל שרוב השוורים שבעולם נגחווה. ולשמואל סובר התנא השני שבחזקה שהגמל עצמו מוחזק בה. שהוא עומד בצד הגמל ההרוג מוציאים על פיה ממון, אבל מנח רובא דליתא קמן אין מוציאים ממון.

המוכר פירות לחבירו וזרעם ולא צמחו-

המוכר פירות לחבירו בסתמא ולא פירש אם שורם או לזריעה או לאכילה, **וזרען ולא צימחו**, אין המוכר חייב באחריות, די ש שקונים לזריעה ויש שקונים לאכילה, ויכול לומר לאכילה מכרתיו לך ואין כאן מקח טעות כלל, ואפי' זרע פשתן שרובו נמכר לזריעה אין המוכר חייב באחריות, (ורשב"ג אומר שבזרעוני גינה שאינם נאכלים חייב המוכר באחריותם ואין כאן מחלוקת. דלכ"ע בזה הוי מקח טעות, כמוכר עצי זית ונמצאו שקמה או יין ונמצא חומץ, וכ"ש כא, דהתת יש שרובים דוקא שקמה או חומץ, אבל כאן כיון שאינם ראוים לאכילה אלא לזריעה אין בהם שימוש אלא להסקה, וודאי קנאם לזרע, ואי"צ הלוקח לשלם לו דמי עצים כיון שלא נהנה בהם כלל, וגם לא שלח בהם די כדי שתייבבו באחריות), ו**מבואר** ש**לת"ק** לא **אזלינן** בתר רובא **בממונא** כשיטת שמואל, ויכול לומר לו לאכילה מכרתיו לך. ואי לומר דס"ל שחולכים אחרי רוב הלוקחים ולא אחרי רוב הפשתן ולדלקמן, דאם רובא דאינשי נחשב רוב ורובא דזריעה כמאן דליתא, לא הוה ליה למיתני אפילו זרע פשתן וכז'.

וצ"ל שרב סובר כתנא דברייתא שחולק, דבריייתא איתא שלרבי יוסי צריך המוכר לתת ללוקח דמי זרע, דאזלינן בתר רוב הפשתן שנמכר לזריעה, ואמרו לו שרוב בני האדם לוקחים אותו לדברים אחרים וכדגו אדם אחד שקמה י' סאין לזריעה יש מאה בני אדם שקונים מעט למאכל ולרפואה, ואזלינן בתר רובא דאינשי, ולרבי יוסי הולכים אחרי רוב הפשתן, שאחד הקונה לזריעה קונה יותר ממאה שקונים למאכל ולרפואה. ולת"ק בזרעוני גינה שאינם נאכלים כלל חייב באחריותם, אבל בזרע פשתן פטור דס"ל שאין הולכים בממון אחר הרוב.

צ"ג: כמה משלם המוכר ללוקח- לרבי יוסי משלם המוכר ללוקח דמי זרע, אבל לא הוצא דגרמא בעלמא הוא. וכן הלכה. ולרשב"ג צריך לשלם לו אף את ההוצאה חרישה ושכר פועלים, ונראה דקנסא הוא, וכמו שמצינו לרשב"ג שטוחן חיטים שלא לתת במימ' את החיטים ועשאן סובין או מורסן, ולא אופה שאפה לפת פולין - שנופל מזינתו, או טבח שניבל את הבהמה, צריך לשלם דמי בושתו שמונח אורחים אורחים ואין לו מה לתת להם לאכול, ובושת אורחיו, וכ"ש שמשלם לו הוצאתיו, (ולת"ק חייב רק מה שקילקל דהוי כשומר שכר ומבואר בהגוזל שאם עשה בחינם פטור), וכן היה מנהג בירושלים שהמכין סעודה וקלקלה משלם דמי בושתו ובושת אורחיו, אמנם הלכה כרבנן דפטרי מבושת, דגרמא הוא. (עוד נהגו שכשהיתה מפה פרוסה ע"ג הפתח היו אורחים נכנסים, וכשהיו מסלקים אותה לא היו נכנסים).

צ"ד. הבורר עפר מגורנו של חבירו צריך לשלם לו דמי חיטים כיון שהיה יכול למכור את העפר יחד עם החיטים, אבל לחזור ולערב אסור משום "לא תעשו עול במשפט, וגם הלוקח אינו מוחל. וחייבו הוא משום מזיק בידיים כיון שהצורות שוות לו כמו חיטים.

לוקח שקיבל חלק שאינו טוב-

הקונה פירות הרי זה מקבל עליו רובע קיטנית לסאה, ואגמ' מבואר שבשעורים מקבל עליו רובע נישותב - קש לסאה, ובעדשים רובע עפרורית לסאה, ובחיטים ושעורים י"ל שמקבל עליו פחות מרובע עפרורית לסאה דעפרורית רובע מחיל אינשי, דשאני עדשים שעוקרם מהקרקע ואינו קוצרם. עוד איתא במתני' שבתנאים מקבל עליו עשר מתולעות למאה דכך הדרך, וה"ה אחד לעשר, ובמרתף של יין עשר קוססות למאה, דכך הדרך, והלוקח מוחל. (צ"ג).

לוקח תבואה שמצא יותר מרובע טינופת לסאה **מנפה את כולו** (רב הונא) שאם הלוקח חושב שיש יותר מרובע מנפה הכל, ואם נמצא שם יותר מרובע נותן לו כנגדם חיטים או מעות, ולא יכול לומר לו שכבר מהל. י"א שזה מדינא, דלוקח כוונתו לפירות טובים, אלא שבפחות מרובע אינו טורח לנפות, וי"א שזה קנסא, דיותר מרובע אינו שכיח אלא הוא עירבו (ואסור לערב בידיים משום "לא תעשו עול", וגם הלוקח לא מוחל על מה שעירב בידיים) ואנו תולים שעירב הכל, ולכן קנסו חכמים שיוציא הכל, אבל אם ידוע שלא עירב, אפי' ביותר מרובע קנה לוקח, ומי"כ א"א הוי מדינא.

האם קונים את העיקר בגלל התוספת

לעיל נתבאר שהקונה תבואה ומצא בה יותר טינופת ממה שמצוי להיות בתבואה, מנפח גם את מה שמצוי להיות בתבואה, ויש מחלוקת אם זה מדינא או שזה קנס, והגרמא להלך דנה מתי קונים את העיקר בגלל התוספת. אע"פ שעל העיקר בפני עצמו לא הוי קונים, ומתי לא קונים על העיקר בגלל התוספת.

חשש כלאים בתבואה שמעורב בה מין אחר - סאה תבואה שמעורב בה רובע ממין אחר ימעט לפחות מרובע (לרשב"ם איירי לפני הזריעה או לפני השרשה, אבל אם כבר השרישו אין לו תקנה), אי נימא דרובע לענין כלאים חשוב מן התורה כיותר מרובע לענין מקח, אבל פחות מרובע בטל לענין כלאים כמו שרובע בטל לענין מקח, א"כ מבואר שמשפיק למעט מהשיעור האוסר וא"צ להוציא הכל אפי' לענין כלאים החמור שאין ביד בית דין לבטלו, וכ"ש לענין מקח שהפקר ביד דין הפקר, (והיה אפ"ל דשאני מקח שטעם הוא משוון מחילה ולא דמי לכלאים), ולפי זה לרבי יוסי יבור הכל משום דקנסית התירא אטו איסורא. ולרב הונא שביותר מרובע במקח מוציא הכל, צ"ל דרובע כלאים כרובע לענין מקח ששניהם בטלים מן הדין, אלא שמשום חומרא דכלאים החמירו שימעט (וביותר מרובע כלאים י"ל דיוציא הכל), ולרבי יוסי יבור הכל, דאל"כ מחזי כמקיים כלאים כיון שהתחיל להוציא ולא הוציא הכל.

צ"ד: שניים שהפקידו אצל אחד זה מנה זה מאתים ואין ידוע מי הפקיד מנה ומי מאתים, לת"ק נותן לכל אחד מנה והמנה השלישי יהא מונח עד שיבוא אליהו, ולרבי יוסי הכל מונח עד שיבוא אליהו. הגמ' מבארת שאין דין זה דומה לדינו של רב הונא לענין אם קונים הכל, דלת"ק יש לחלק ששם יתכן שגם פחות מהשיעור המוכר עירב בעצמו כיון שיש רגלים לדבר שעירב מקצת שמא עירב הכל, ולרבי יוסי דווקא במנה שלישי קונים כיון דאיכא ודאי רמאי.

שטר שיש בו ריבית - לר"מ אינו גובה אפי' את הקרן משום קנס, ולחכמים גובה את הקרן ולא את הריבית. הגמ' אומרת שי"ל שלת"ק דווקא בריבית קונים הכל משום שמשעת כתיבה עבר על האיסור ד"לא תשימוך עליו נשך", ולחכמים דווקא כאן לא קונים על הקרן, משום שהקרן ודאי מותר (אבל בטינופת י"ל שעירב את הכל).

צ"ה. המוכר בית כור אפילו אם פיחת או הותיר רובע לסאה (והיינו ל' רבעים לבית כור שהוא ל' סאין) הגיעו, ואם **הותיר** יותר מל' רבעי הקב מחזיר את הכל, ולא רק את מה שיותר מהשיעור. הגמ' מבארת ששם הוא אמר לו הן חסר הן יתר המוכר מוחל על מעט מפני שאינו חשוב, אך יותר מרובע קב כיון דחזי לאיצטרופי יש להכל חשיבות ולכן מחזיר הכל, משא"כ בטינופת שבתבואה אף בלא אמר לו הן חסר הן יתר בסתמא הוי מחילה, דשכיח שהיה טינופת רובע, וממילא כשיש יותר מרובע י"ל שעד רובע הוי מחילה והשאני רוציא. ולמסקנת הגרמא שם שנפ בסתמא כוונתו הן חסר הן יתר, י"ל ששם כוונתו לבית כור בדיקן, ועד רובע הוא מוחל, וביתר מרובע אינו מוחל והכל חוזר כיון שבבית כור לא אמור להיות יותר, משא"כ בתבואה ששכיח שהיה בה טינופת.

אונאה - פחות משתות נקנה מקח וא"צ להחזיר לו כלום דמחילה הוא, שתות קנה ומחזיר אונאה, יותר משתות בטל מקח. הגמ' מבארת שמה שבשתות מחזיר הכל, ולא די שיחזיר מעט כדי שהשיעור יהיה פחות משתות, משום שכוונתו לקנות בשוויה, אלא שפחות משתות אינו ניכר והוי כשיהי ולכן הוא מוחל, ושתות כיון שניכרת מחזיר הכל, אבל פירות שרגילות שיהיה שם טינופת י"ל שהוא מוחל לגמרי, ואפילו כשיש יותר מרובע הוא מוחל על רובע.

אילנות שאינם עושים פירות - המקבל שדה ליטע לחבירו בשכר, כשיעור שיכולים ליטע בה, הבעלים מקבל עליו עד עשר בוריות - אילנות שאינם עושים פירות, וא"צ ליטע אחרים תחתיהם, דדרך להיות גם אילנות בוריות, ואם יש יותר מעשר מגלגלים עליו את הכל, הכל, ואף **הכא** **מבארת** שאין קנאן ריהא שאם בא לנפות מנפה את הכל, דשאני הנכ"ש **שכשיש עשר הרי זה בכא** מתחילה **ליטע** שכיון שיש הרבה קרקע הראויה ליטע הוי כשדה בפני עצמה, והוי כבא ליטע מתחילה, ולא יועיל שיטע אילן אחד כיון שרוב אותה שדה נשארה לא נטועה, ובפחות מ"א אילנות לא חשיב שדה בפני עצמה. אבל במוכר סאה ומצא בה יותר מרובע טינופת לא חשיב כבא לתת לו מתחילה, דמקרקעי חשיבי, אבל בתבואה אין קפידיא אלא שישלים לו תנאו.

דיני יין וחומץ

כאשר יין מחמיץ, בתחילה יש לו ריח חומץ אבל טעמו יין, וזה נקרא יין רע או קוסס, ואח"כ היין מחמיץ לגמרי וטעמו ז'כ חומץ. הגמרא דנה בענין זה בד' הלכות: א' מה הדין במוכר חביות לחבירו, מתי חייב לתת יין טוב, ומתי יכול לתת דבר שריחו חומץ וטעמו יין, ומתי יכול לתת חומץ. ב' מה מברכים על דבר שריחו חומץ וטעמו יין, ג' מה הדין בהפריש תרומה על חבית יין ונמצאה חומץ ממתו החוששים שזה כבר היה חומץ ולא חלה ההפרשה. ד' המוכר יין לחבירו והחמיץ, מתי המוכר חייב באחריות ומתי לא.

צ"ה: איזה יין צריך לתת ללוקח- הלוקח מרתף יין

בסתמא, אם אמר לו למקפה -להטעים את המאכל ולתת לתוך התבשיל, שצריך שבשיל זה יין טוב שמתקיים הרבה כיון שלוקחים מהיין מעט מעט, צריך לתת לו יין שכולו יפה ולא מקבל עליו י' קוססות, ולא דמי לרובע טינופת לסאה וכדומה, דהתם לא חשיבי וגם שכיחי וחמיל, אבל חביות יין כל חבית היא גדולה וחשובה וגם אינו שכיח כ"כ קוססות ולכן אינו מקבל עליו קוססות. **ואם לא אמר לו למקפה** דאיכא חדא לטיבותא דלא אמר זה וחדא לגריעותא שלא אמר למקפה, נחלקו רב אחא ורבינא אם מקבל עליו עשר קוססות (-רעות, והיינו שטעמו יין וריחו חומץ) למאה כמו באמר זה ואמר למקפה דאיכא נמי חדא לגריעותא, או לא כיון שלא אמר זה, ואף שלא אמר למקפה בסתמא כוונתו למקפה.

ואם קנה מרתף זה של יין, אפי' יין הנמכר בחנות הגיעו ואפי' כולו קוססות, כיון שאמר זה, א"כ **אמר לו שקונה למקפה שאז** אהני למקפה שמקבל עליו רק עשר קוססות למאה.

ואם אמר לו מרתף זה אפי' כולו חומץ הגיעו, והיינו בדלא אמר ליה מקפה, דאי לאו הכי צריך לתת לו יין יפה ועד עשר קוססות, דלמקפה משמעו יין טוב אע"פ שלא אמר לו יין, דלא הוי רגילים למקפה אלא ביון טוב, ואם תמצא לומר שהיו רגילים למקפה בחומץ, מ"מ כיון שאמר למקפה ודאי כוונתו ליין, דאם כוונתו לחומץ צ"ל למקפה אלא מרתף חומץ, דחומץ הוא מתקיים ומחמיץ יותר.

והמוכר חבית יין לחבירו נותן לו יין שכולו יפה דקס"ד שהוא רוצה לשלוח את החבית לאלתר או למוכרה, קמ"ל שצריך לתת לו יין יפה, שהרי א"א שחלקו יהיה קוסס וחלקו לא.

ברכת יין שריחו חומץ- לרב יהודה יין הנמכר בחנות כלומר יין רע מכל גינות הנמצאים בחנות, שריחו חומץ וטעמו יין, מברכים עליו בורא פרי הגפן דחשיב פירי, ולא מברכים עליו שהכל אף שבדיעבד בכל דבר יוצאים אם בירך שהכל, והא דתנן שפת שעיפשה, ותבשיל שעוברא צורתו החמיץ, ויין שהקרים, מברך עליהם שהכל ולא המוציא או מזונות על תבשיל מה' מיני דגן ולא הגפן, איירי בפורצמא שהוא רע יותר מהנמכר בחנות שאיננו נמכר בחנות אלא בקרנות שיש שם הרבה קונים, ואינם מדקדקים מה יקנו. ולרב חסדא אף בנמכר בחנות מברכים עליו שהכל. וזה תלוי במחלוקת רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי דלחלן, ונראה שהלכה כרבי יוחנן שמברכים עליו הגפן.

צ"ו. הבודק חבית ע"י טעימה **כדי להפריש ממנה תרומה**, ואח"כ **נמצאה חומץ**.

ברבייתא איתא שג' ימים זה ודאי ושאר הימים בספק.

רבי יוחנן מפרש שג' ימים אחרי הבדיקה הראשונה זה ודאי יין אפילו אם התחיל להחמיץ מיד אחרי שבדקו, שדרך היין להחמיץ מלמעלה, והוא טעמו ולא היה לו טעם חומץ, וכשמתחיל להחמיץ ג' ימים יש לו רק ריח חומץ, ודינו אז כיון דטעמא עיקר, והלה ההפרשה, ושאר הימים זה ספק חומץ כיון שהוא כבר יכול להיות חומץ גמור, ויכול להיות שהוא התחיל להחמיץ רק ג' ימים לפני הבדיקה השני, ויש עשוי הוא נעשה חומץ, הלכך הוי תרומה מספק ויחזור ויתרום. ולרבי יהושע בן לוי ג' ימים האחרונים זה ודאי חומץ והוי טבל גמור, וכל שאר הימים זה ספק, מפני שהיין מתחיל להחמיץ מלמטה ולכן אין הטעימה מבררת, ואפי' אם היין מתחיל להחמיץ מלמעלה י"ל שנעשה ריחו חומץ מיד אחרי הבדיקה, ויין שריחו חומץ דינו כחומץ.

ולדרומאי אליבא דריב"ל ג' ימים הראשונים ודאי יין שאפילו אם הוא התחיל מיד להחמיץ יין שריחו חומץ דינו כיון כשיטת רבי יוחנן, והאחרונים ודאי חומץ, והאמצעיים בספק, ואיירי שנמצא חומץ חזק שודאי התחיל להחמיץ לפני ו' ימים, ולכן אף שיין שריחו חומץ דינו כיון, כאן בג' ימים האחרונים ודאי גם טעמו חומץ.

צ"ז: המוכר חבית לחבירו והחמיצה בתוך אותה חבית של המוכר בבית הלוקח, לשיטת רב אם החמיצה בג' ימים ראשונים זה ברשות מוכר, דאין היין מחמיץ אא"כ ג' ימים קודם היה לו ריח חומץ, ואף שיין שריחו חומץ דינו כיון, מ"מ זה באחריות המוכר כיון שזה התחיל להתקלקל ברשותו, ומשעה שהתחיל בו ריח חומץ הוא ודאי יחמיץ, ואף שהלוקח שתה ממנו כשקנאו ולא הריח בו ריח חומץ, מ"מ כיון שהחמיץ תוך ג' ימים ידוע שבשעת מכירה היה ריחו חומץ, הא דאיתא לקמן צ"ל: שהמוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו, לרב איירי בהחמיץ אחר ג' ימים, או שהיה בקנקנים לדוקח וכיבי יוסי ברבי תינאי דס"ל ש"ל שהקנקנים גרמו להחמצת היין, ואם החמיצה אחרי ג' ימים זה ברשות הלוקח, ולשמואל חומרא אכתפא דמאריה שוואר -על כתף האדם מדלג, כלומר מלאו גורם, והיינו תסאו של בעל היין, ואין המוכר חייב באחריותו. ורב יוסף עשה כרב בשיכר וכשמואל ביין. והלכה כשמואל.

ברכת שיכר - שיכר תמרים ושיכר שעורים מברכים עליהם שהכל, ולא העץ על שיכר תמרים, ולא האדמה או מזונות על שיכר שעורים, דלא חשיבי.

דיני יין ושמרים

יין ברכתו בורא פרי הגפן, ומים ברכתם שהכל, ויין המוערב במים, אם עירב כשיעור המזיגה הרגיל והיינו ג' רבעי מים ורבע יין ברכתו הגפן, והיין כשר לקידוש, ואם עירב יותר מים ברכתו שהכל והוא פסול לקידוש, ואם עירב מים בשמרים צריך לברר כמה מהשמרים מעורב במשקה שיצא

כדי לדעת אם יש כאן שיעור מוזיגה או יותר, ויש בדיו זה חומרות דרבנן היכא שהשמרים היו תרומה או מעשר או הקדש, וכדלהלן.

ברכת שמרי יין שנתן בהם מים – לרבא אם הכניס ג' כוסות מים ומצא ד' מברך הגפן לכו"ע, (אבל בפחות לא, דס"ל שיין שאין בו ג' רבעים מים אינו יין דאין שיין לברך עליו ברכת הגפן שהיא חשובה, וכיון שבדיעבד ביה הדברים יוצא אם בירך שהכל, הכא מברך שהכל לכתחילה), ואם מצא כמה מים שהכניס מברך שהכל, ואם מצא ג' וחצי, לרבנן נמצא היין מזוג בששה חלקים מים וברכתו שהכל, ולאחרים תולים שחצי כוס מים נשארה בשמרים דאין דרך שיצא כל מה שנכנס, וא"כ יש כאן כוס יין ושתי כוסות ומחצה מים וברכתו הגפן.
ורב חייא אמו שמורים שיש בהם טעם יין אינם נחשבים יין, דאינו אלא קיוהא בעלמא.

צ"ז: ולרבא הא דנתן שאם נתן מים בשמרים ומצא כדי מידתו פטור ממעשר, ולרבי יהודה חייב, לרבנן פטור אף במצא מעט יותר מכדי מידתו, ונקט בכדי מידתו לאשמועינן שאפ"ה לרבי יהודה חייב. אמנם גם לרבי יהודה ברכתו שהכל (אא"כ רמי תילתא ואתי ארבעה), והחוב במעשר אינו אלא משום חומרא דמעשר, ואין מפרישים ממנו על יין גמור. (רשב"ם צ"ז: ד"ה רמא).

שמרים שנתן בהם מים כמה פעמים–

בתרומה בפעם הראשונה והשניה אסור, ובפעם השלישית לת"ק מותר אפילו אם יש בזה טעם יין, ולר"מ אם יש טעם אסור. וכתב הרשב"ם דאיידי הכא במצא כדי מידתו, וכל הדינים הם חומרות מדרבנן, דס"ל כרבנן דאחרים.

במעשר שני ודאי, בפעם הראשונה אסור מחוץ לירושלים, ובשניה מחלוקת ת"ק ור"מ, ובמעשר דמאי אף בפעם הראשונה מותר דרוב עמי הארץ מעשרים. ומעשר ראשון שהוא של לויים מותר לזרים לאכול, ודלא כר"מ.

בהקדש בקדושת דמים שהקדיש חבית יין לבדק הבית שהיא נמכרת ולוקחים בדמיה צרכי בדק הבית, אף בפעם השלישית אסור, ובפעם הרביעית מחלוקת ת"ק ור"מ, ובקדושת הגוף יין- שהוקדש לנסכים, דחמיר, לעולם אסור.

ולענין הכשר לקבלת טומאה בין מים מביין יין מכשירים לקבל טומאה דכתבי"תשתה חמור" וכתבי"ו כול משקה אשר ישתה", ואם נתן לשמורים מי גשמים (שהם ציזכים מחשבה, ולדגבי מים נתיב "וכי תַן מים" מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה, ואילו יין מכשיר אף בלי מחשבה) הרי החשיבם בכך ומכשירים, ואם נפלו מי גשמים מעצמם והוציאים ג"כ מחשיבם, אף אם שתתה אותם פרה, המים הראשונים והשניים דינם כיון מכשירים, ומהפעם השלישית דינם כמים ואין מכשירים כיון שהוא לא החשיב אותם.

איזה יין ראוי לקידוש ולניסוך במזבח

צ"ז: לרב צריך לקדש על יין הראוי לניסך ע"ג המזבח, ובא למעט יין רע, או יין מגולה שיש בו סכנה שחוששים שזא שתה ממנו נחש, ואסור לשותתו גם לא לקידוש, וקמ"ל שהוא פסול לקידוש אפילו שהעבירו במסנתת לרב נחמיה דס"ל שהארס צף ועומד במקומו ואחרי סינון מותר שתותו, משום "הקריבהו נא לפתחך הירצן או הישא פניך", שזה נאמר שלא להניח קרבן חולה, אלמא כל דבר מוגנה פסול לקדוש, וגם יין רע פסול מטעם זה, אבל מברכים עליו הגפן, דריחו וטעמו חמרא. אלא שהסריח קצת משום שהוא מונח בכלי מאוס.

יינות הכשרים לניסוך בדיעבד ומקדשים בהם לכתחילה– יין מגינתו אין לנסך בו ניסוך היין דכתבי"הסך נסך שיכר", דבענין מדיד דמשכר, וכן יין מפי החבית שיש שם קמחים, או משוליה -סמוך לשמרים, או יין כושי -שחור, או בורק -לבן ורע, או היליסטון מתוך וחלש מאד, או מהמרתף והיינו שלא בדקו, ושמו הוא קוסס, או העשוי מצימוקים, אין לנסכם ע"ג המזבח, אמנם הם כשרים לניסוך בדיעבד דלא כתיב עיכובא, אי נמי "הסך נסך" מכל מקום, וממילא לקידוש הם כשרים לכתחילה לקידוש אינו חמור כמו ניסוך.

יין קוסס הנמכר בחנות [שטעמו יין וריחו חומץ] פסול לניסוך משום שאינו משכר ואינו ראוי לשכר (משא"כ יין מגינתו), ולענין קידוש נחלקו בו רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי שלרבי יוחנן הוא כשר לקידוש ומברכים עליו הגפן (דאין חילוק בין קידוש להגפן אלא לענין מיאוס משום "הקריבהו נא לפתחך"), ולרבי"ו הוא חומץ והוא פסול לקידוש ומברכים עליו שהכל.

יין מזוג פסול לניסוך דכתבי"ו נסכו רביעית ההין", חי אתה מנסך ולא מזוג, אבל לקידוש כשר, דעלוויי עלייה לענין קידוש, דמודים חכמים לר"א שאין מברכים על כוס של ברכה עד שיתן לתוכו יין, דלא חשיב לשתייה חי, והיינו בינות שלהם שהיו מוזגים אותם בשלשה פעמים מים.

יין של שמרים אם השמרים הם רמי תילתא ואתא ארבעה זה יין מעליא, ואי אתא תלתא ופלגא נחלקו בזה רבנן ואחרים וקימאי לן כרבנן שאפילו הגפן לא מברכים עליו, אלא בא למעט יין רע.

חמר חרויין כתיב ביה "אל תרא יין כי ית'אדם" שהוא משכר

יותר, ולכן יין אדום קודם לנסכים דכתבי' בהו "שיכר", וי"מ לקידוש ולא נהירא. לרשב"ם חמור חרויין היינו יין בורק, ולא שמיע ליה ברייתא דלעיל.

המוכר קנקנים בשרון מקבל עליו עשר פיטסות למאה, והיינו נאות ומגופרות, אבל שבורות ורעויות ממש אפי' אחד לא מקבל.

אחריות על יין שהחמיץ

המוכר יין לחבירו והחמיץ, אם היין התחיל להחמיץ לפני המכירה ההפסד הוא של המוכר, ואם החמיץ אחרי המכירה הדבר תלוי אם קנאו על מנת להשתמש מיד או לאחר זמן, וגם אם קנאו להשתמש ללאחר זמן אם הלוקח אשם בהחמצת היין המוכר פטור, וכן יש נפקא מיניה בזה בנתון יין לאדם אחד כדי למוכרו לאחרים, וכדלהלן.

צ"ח: **המוכר יין לחבירו והחמיץ** במתני' מבואר שאינו חייב באחריותו דבשעת מכירה זה היה יין, ואם ידוע שיינו מחמיץ בכל שנה הרי זה נמח טעות אפילו אם היין בקנקנים של הלוקח, דאנן סהדי שהיין רגיל בכך.

לרבי יוסי בר חנינא בסתם מכירה אינו חייב באחריותו גם אם היין בקנקנים של המוכר, דאומר לו המוכר שלא היה עליו להשהותו, דאין הולכים במזמן אחר הרוב, ואפילו לרב דאמר שהמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן הרי זה נמח טעות, היינו משום דרובא לרדיא זבני, אבל הכא חצי קונים לשתייה וחצי להשהות, אבל אם קנה ממנו יין למקפה להשתמש בו מעט מעט לתבל את הקדירה, דהיינו לשהוי, אם היין בקנקנים של המוכר חייב אפילו אם היין החמיץ אחרי זמן מרובה, דאמר ליה הא חמורך והא קנקנך שהם גרמו לחימוץ, דס"ל שכבר מימתו הבציר היה היין מקולקל אלא שלא היה הדבר ניכר עד שעת חימוץ, דס"ל שבימות הבציר היין היין מקולקל אלא שהדבר לא היה ניכר עד שעת חימוץ, ואם היין בקנקנים של הלוקח אינו חייב באחריותו די"ל שהכלים גרמו להחמצת היין, ולרב דאמר לעיל צ"ו, שהמוכר חייב באחריות רק אם החמיץ בתוך ג' ימים, מתני' בקנקנים דלוקח ואפילו תוך שלשה, או בקנקנים דמוכר ולאחר שלשה, ולכן המוכר פטור.

ולרב חייא בר יוסף לעולם אין המוכר חייב באחריותו, דמזלא דמריה גרים, דכתיב "ואף כי היין בוגד (באדם מפני שהוא) גבר יהיר" שחושבים שזה יין ונמצא חומץ, מידה כנגד מידה. ונראה שההלכה כרב חייא בר יוסף.

ואם אמר לו שרוצה יין מבושם שיתקיים כדרך המקיימים, יביא לו יין שיחזיק עד עצרת, אבל אח"כ גם יינות מנוסמים מתקלקלים מהחום.

גבר יהיר ולא ינוה – י"מ שבעל גאווה אפי' בביתו אינו מתכבד. וי"מ שכל המתגאה בטלית של ת"ח ואינו ת"ח, אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה.

המביא יין לחנוני **למוכרו** **והחמיץ** כשמוכר חלק מהיין, והחנוני מקבל מעט מהרווח, ובעה"ב מקבל מעותיו רק אחרי הקנינים משלמים, ההפסד על בעל היין, מפני שהיין נשאר ברשות בעה"ב והחנוני אינו אלא שליח, אא"כ החנוני פשע מגון שינה בברזא - עשה נקב אחר בחבית, די"ל שהוא גרם להחמצת היין, או שעבר יום השוק ונתעצל במכירתו.

המביא יין לחבירו בעיסקא למחצית שכר למוכרו במקום אחר, דבסתם עיסקא חצי זה מלוה וחצי זה פקדון, ובעלמא זה חול או נגנב או נאבד כל אחד מפסיד חצי, אבל הכא שאמר לו שימכור דווקא במקום אחר שמורים שם יין ביוקר, ולא ימכור כאן אפילו אם מחיר היין כאן יתייקר, והוזל היין לפני שהגיע לשם והוא שוה פחות מכפי שקיבלו, ההפסד על בעל היין, שכיון שעדיין אינו יכול למכור אפילו אם התייקר, לענין זולא ג"כ הוא ברשות הבעלים, אבל לענין גניבה ואבידה הרי הוא ברשות שניהם, אבל בחמיץ לא, ואף שאפילו לוקח למקפה היין באחריות המוכר, והכא הרי לא יהיה עדיין יכול למכור, ועדיין לא מוכר הבעלים לגמרי, מ"מ יכול הבעלים לומר לו מולך נמי גרם, מפני שהיין עומד באחריות שניהם, כרב חייא בר יוסף שביין מזל הבעלים גורם, ולרבי יוסי ברבי חנינא המביא חייב באחריות היכא שהיין בקנקנים שלו.

המוכר יין ישן צריך להביא יין משל שנה שעברה, ומיושן יביא יין בשנתו השלישית, שיכול להתיישן עד החג ואם יחמיץ קודם החג הרי הוא באחריותו של המוכר.

שיעורי בתים

הגמרא (צ"ח : צ"ח.) חוזרת לעסוק בדיני אומדות של מכירה, מה הדין במוכר כסתמא ולא פירש את פרטי המכירה, מה בכלל המכירה. והגמרא מפרטת מה הדין בזה במוכר סוגי בתים (צ"ח.): ובמוכר דרך לחבירו (ט"ו), ובמוכר אמת המים לחבירו (ט"ו:), ובמוכר קבר (ק:), ובמוכר בית כור עפר ויש שם נקעים או סלעים (ק"ב:) או שפיחת או הותיר מהשיעור (ק"ג : ק"ו:), ובמוכר חצי משדהו לחבירו (ק"ז:).

צ"ח: **שיעור בית**- הקונה או המקבל מקום לבנית בית חתנות לבנו דדרך האב לעשות לבנו שנשא אשה יציע קטן סמוך לביתו, ובית אלמנות לבתו שהיתה גרה במקום אחר בגלל בעלה, וכשמת בעלה חוזרת לבית אביה, (אבל איפכא לא, דאין דרך חתן לדור בבית חמיו משום חשד חמותו, ומשום בזבוז ממון, ובחתן הראשון החשש גדול יותר. ואורח המכניס אורח גרוע מזה דדיו מה שמהנהו בעל הבית, ומשיב דבר כטרם ישמע גרוע משינה, כדאיתא בספר בן סירא.) לר"ע בונה ארבע אמות על שש, ולרבי ישמעאל השיעור גדול יותר.

רפת בקר שיעורה ארבע על שש (ויש לישנא בגמ' שלר"ע שיעורה פחות מזה).

בית קטן שיעורו שש על שמונה, ונפקא מיניה כגון דאמר עשה לי בית סתמא, ויד הבונה על העליונה לעשות לו פחות שבבתים כיון שלא פירש, וכיון שלא אמר לו בית חתנות צריך לעשות לו בית בשבילו שזה גדול יותר. וכן המוכר מקום לחבירו לעשות לו בית צריך לתת לו קרקע בשיעור זה.

בית גדול שיעורו שמונה על עשר.

טרקלין (ק-ובתא בי וורדי שהוא עשוי למושב שרים ולא לתשמיש, ולכן צריך שיהיה מרובע, והוא עשוי חלונות כעין קובה של זונות, ונותנים שם ורדים לנו) שיעורו עשר על עשר.

קנתיך חצר גדולה שהשרים עושים ליד ארמנותיהם, שיעורו שטים עשרה על שטים עשרה.

גובה הבתים לתנא דמתני' חצי מאורכם ורוחבם יחד (בית חתנות חמש, בית קטן שבע, בית גדול תשע, וטרקלין עשר), ככנין ההיכל שהיה ארוכו מ' ורחבו כ' וגובהו ל'. ולרשב"ג ללישנא בתרא אין כל הבתים חשובים כמו- ההיכל. ולאחרים גובה הבית כאורך קוורתיו העומדות לרוחבו של הבית, והם יותר מרוחב הבית, או משום שהקירות שלהם שהיו של אבנים צרים יותר למעלה, או משום שהקורות נכנסים לתוך הכותל.

צ"ט. קודש הקדשים-

היה גובהו ל' אמה, והא דתני "עשרים אמה קומתו" היינו משפת הכרובים ולמעלה, וכרובים שעשה שלמה היו עומדים על הקרקע מימיו ומשמאלו של הארון, וגובהם י' אמות, וכנפיהם פרושות מקיר לקיר, כנף האחד נוגע בקיר הצפוני ושל השני בקיר הדרומי, וקמ"ל שכמו שבכ' אמות העליונות לא היה מונח כלום, גם בי' התחתונות לא, דמסורת בידינו מאבותינו שמקום ארון וכרובים אינו מן המידה, וכדאיתא בברייתא שגם אחרי הנחת הארון שעשה משה, נשאר בכל צד י' אמות.

רבנאי מוכיח בשם שמואל שגוף הכרובים לא תפס מקום, מהא דכתיב "וחמש אמות כנף הכרוב האחד, וחמש אמות כנף הכרוב השנית, עשר אמות מקצות כנפיו עד קצות כנפיו", וכתיב "ויפרשו את כנפי הכרובים ותיגע כנף האחד בקיר וכנף הכרוב השני נוגעת בקיר השני, וכנפיהם אל תוך הבית נוגעות כנף אל כנף", ומבואר שגופם לא תפס מקום.

הגמ' דוחה די"ל שגופם היה בולט כתרנגולים שכל הגוף מתחת הכנפיים, או שלא היו ממש אחד מול השני, או שהיו עומדים באלכסון של קודש הקדשים, או שבגובה היה קודש הקדשים רחב יותר מפני שעובי הקיר קטן יותר למעלה, או שהכנפים היו כפופות מעט, או שהכנפים היו זה לצד זה או זה מעל זה.

אין היו הכרובים עומדים – י"א שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום פניהם איש אל אחיו וזוגמת חיבת זכר ונקיבה, סימן שהקב"ה אוהב את ישראל, וכך נעשו מתחילה כדי שתשרה שכניה בישראל וישראל יעשו רצונו של מקום, ואם אין ישראל עושים רצונו של מקום הופכים לבית חורבן, וי"א שעשואם כשפניהם לבית, ומצדדי' אצדודי' קצת לבית וקצת זה לזה כתלמיד הנפטר מרבו, ולפי זה אין הדבר תלוי אם עושים רצונו של מקום. דאין לעשותם מתחילה לסימן שאין ישראל עושים רצונו של מקום.

מעבר דרך חבירו-

מי שיש לו בור לפנים מביתו של חבירו ע"י חלוקה, או שקנאו מבעה"ב ומכר לו גם את הדרך, יכול להכנס ולצאת בשעה שרגילים להכנס ולצאת -ביום, שעל מנת כך חלקו, ולא שיצטרך בעה"ב בלילות לקום ממיטתו ולפתחו לו, ואינו מכניס בהמתו לשם כיון שאין זה צורך הבור, אלא מוציא לה מים החוצה, ויש שני מנועולים לבור, אחד לבעל הבית ואחד לבעל הבור, כדי שבעה"ב לא יקח מים מהבור, ובעל הבור לא יכנס לבד משום חשד אשתו אם יוכל להכנס גם כשבעה"ב לא בביתו, אבל אין חוששים שייגנבו מכלי בעה"ב, כיון שאשתו בבית.

צ"ט: **מי שיש לו גינה לפנים מגינתו של חבירו** כגון ירושים או שותפים שחלקו ונתרצה החיצון לתת לפנימי דרך באמצע שדהו, יכול להכנס ולצאת בשעה שדרך בני אדם להכנס ולצאת, שכיון שהמעבר באמצע השדה גורם לחיצון נזק גדול הדבר ידוע שלא נתרצה לו בריוח אלא במה שיש לו צורך גדול, ולא יכניס לתוכה תגרים לקנות ירקות מגינתו, ולא יכנס דרך שם כדי לקצר את דרכו לחצר אחרת שלו, דלא שיעבד לו דרך אלא לצורך תיקון הגינה או לקיטת פירותיה, והחיצון זורע את הדרך דאנן סהדי שכיון שהדרך באמצע שדהו לא מחל על עד כדי שלא יוכל לרועע שם, אבל אם נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהם יכול להכנס ולצאת מתי שרוצה, ויכול להכניס לתוכה תגרים, שיכול איהם כ"ולים לזורוע, שכיון שמן הצד אינו נפסד כ"כ אנן סהדי שמסתמא מחל לו כל הדרך לגמרי, ושתייה רק להחלוך.

מכירת אמה-

המוכר לחבירו אמה בית השלחין צריך לתת לו רוחב ב' אמות לאמה עצמה כדי שיכנסו הרבה מים כשיעור הנצרך לבית השלחין, ועוד אמה מכל צד לצורך תיקון אגפיה אם הם יפלו, ו"א שנותן לו אמה לתוכה ושתי אמות בצדיה, וכן עיקר.

ואם מכר לו **אמה בית הקילון** להשקות בהמות ולרחוץ בגדים וכלים, נותן לו אמה לאמה ועוד חצי אמה מכל צד לאגפיה.

לרב יהודה יכול בעל השדה לזרוע או ליטוע באגפים, ולרב נחמן אינו יכול אלא ליטוע שהשורשים עמוקים ולא מזיקים לשפת האמה, אבל לא לזרוע שבוה השורשים מתפשטים עד עומק שלשה, משום דמחלחלי ומקלקלים את הקרקע למעלה בשפת האמה.

יאם נפלו אגפיה מתקנה מאותה שדה הסמוכה לה, י"מ משום שיודע שכלו לאותה שדה, וי"מ שיכול לטעון שכלו לתוך המים, אלא הטעם משום שכך קיבל עליו בעל השדה.

ק. מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו כגון שתמיד היו עוברים שם, או שבעל השדה נתן להם מתחילה דרך, ונטלה ונתן להם מן הצד, מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו ויש להם ב' דרכים.

שלו לא הגיעו ולא אמרינן כופין על מידת סדום, אע"פ שבמקום פסידא עביד איניש דינא לנפשיה וכאן יש לו פסידא שהרי הוא לא יכול לתבוע את כולם לדין, לרב זביד תיקנו חכמים שאפילו אם נתן להם דרך ישרה כמו שלהם גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון והם לא יתנו ליבם לזה משום דקדירה דשותפי לא חמימא ולא קריא, וחשו רבנן טובא לתקנת הרבים. ולרב משרשיא איירי כשנתן להם דרך עקלתון אבל נתן להם דרך ישרה שהוא מקבל את הדרך הישנה. ולרב אשי כל דרך מהצד היא עקלתון לחלק מהאנשים ולפי זה א"צ להגיע לגזירה, אלא כיון שאלו שגרים קרוב יותר לדרך הראשונה הוא מאריך להם את הדרך, אין רשות בידי לגזול את הרבים, ואין נפקא מיניה הלכה בין רב אשי לרב זביד.

ומה שנתן נתן- י"מ כרבי אליעזר דס"ל שרבים שבררו לעצמם דרך בתוך שדה מה שבררו בררו אע"פ שלא נטלו רשות מבעל השדה, רב מפרש דר"א איירי כשאבדה להם דרך ואע"פ שיחיד שאבדה לו דרך בשדה אינו בורר דרך בעצמו אלא או בבית דין או ברשות בעל השדה, רבים כבית דין דמנו, דמי מהם יזמין אותו לבית דין, ולפי זה הלכה כר"א, דאפילו לאדמון דזוקא אחד שקנה ד' שדות מיד' בני אדם אינו חייב לתת דרך למי שאבדה לו דרך, אבל באותה שדה לכ"ע יש לו דרך. וי"מ דאיירי בסתמא ואין הלכה כר"א. וי"א טעמא דמתני' משום דמיצר שהחזיקו בו רבים -שהשווהו ותיקוהו הילוך, והבעלים ידעו ושתקו, אסור לקלקלו, ודאי' מהל להם, וכ"ש היכא שנתן להם בעצמו.

קנין ע"י הילוך - לר"א ההולך בקרקע לאורכה ולרחבה קנה מקום הילוכו, דכתיב "קום התהלך בארץ לאורכה ולרחבה כי לך אתננה", (ובמקרה הנ"ל שהיתה רה"ר עוברת בשדהו, קנו הרבים את הדרך ע"י הילוך), ולחכמים אין הילוך קונה עד שיחזיק להשוות הקרקע לחיטיה, או נעל גדר ופרץ כל שהוא, (והא דאמרינן בב"ק ט. שחזקה היא מכי דיש אמצוי אין הכונה הילוך אלא הגנביה את המיצר ודש את הקרקע כדי לתקנו, שזה כמו נעל וגדר), וקרא משום חביבותא דאברהם כדי שיהא נח לכבוש לפני בניו שלא יהיו מגזלים אלא כיושיהם, ולא יהיה רשות לשטן לקטרג ולא תתחון פה [לבעל] מידת הדין. אמנם בשביל של כרמים כיון שנעשה הילוך אפשר לקנותו בהילוך כיון שכך נהנים מהשביל, וכדמצינו שהמציע מצעות בנוכסי הגר קנה.

שיעורי דרכים-

שביל של כרמים - אם יש מחיצות בצדדים שיעורו למתנה למוכר לחבירו שביל של כרמים, וז"ח פירש באבדה לו דרך, שיוכל כדי לישא זמורות על כתפיו ולהסתובב לכאן ולכאן ולא יגעו הזמורות במחיצות השביל, ואם אין מחיצות שיעורו כדי הנצרך הילוך למדוך כף רגליו, והמוכר יכול לזרוע או יטוע כרם בצדדים, כיון שאין נושאים משאות שיוזיקו למה שבצדדים. וי"מ שאם היו שם מחיצות השיעור הוא עד המחיצות שהיו, ולא נהירא, דלמה לא יתן לו כל צרכו שהרי מכר לו שביל סתם.

דרך היחיד - לתנא דמתני' שיעורה ד' אמות ונפקא מיניה שהמוכר לחבירו דרך בתוך שדהו צריך לתת לו ד' אמות כרוחב עגלה, ולאחרים כדי שיעבור חמור במשאו, והיינו שני גמדין (אמות קטנות ממרפקו עד אצבעותיו, וי"מ אמות שלימות) ומחצה, ואמר רב הונא שכך ההלכה.

דרך מעיר לעיר שהיא מיוחדת לשתי עיירות מסוימות ואנשים מעיירות אחרות לא עוברים בה, שיעורה שמונה אמות, כדי שאם יבואו עגלות משני הצדדים לא יצטרכו להתעכב.

דרך הרבים כגון עיר שעוברים בה הבאים מארץ רחוקה, שיעורה ט"ז אמה וילפינן לה מהעגלות של המשכן.

ק: דרך ערי מקלט ל"ב אמה, דכתיב "תכין לך הדרך".

דרך המלך אין לה שיעור, מפני שמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחזין בידו ואינו צריך לנטות לימין או לשמאל. ונראה שדין זה

נלמד מדכתיב "לבלתי רום לבבו **מַאֲחֵז**" גדלהו משל אחיו.

דרך הקבר -כשנושאים את המת לקבורו, אין לה שיעור, משום כבוד המת שצריכים לוותו הרבה בני אדם, ואין זה כבוד המת להבריא את המלוים. ונראה שאין פורצים בניינים להפסיד מומן אחרים כמו בדרך המלך, אלא שיכולים ללכת ע"ג תבואה בלא לנטות ימין ושמאל. לישנא אחרינא איירי במוכר לחבירו ללכת לקבורה דרך שדהו, דמסתמא מכר לו כדי צורך כל המלוים. ופירושו זה עיקר.

המעמד-

שיעורו קרקע בת ד' קבין ברביעי, שזה מ' אמות וד' טפחים וג' [רבעין] אצבעות אורך ורוחב ומועט יותר [פחות מאחד מכו' ברוחב אצבע. הגהות הב"ח].

אין פוחתין מז' מעמדות ומושובת למת שבדרך חזרה מן הקבר וישיבים ועומדים שבע פעמים כדי לנחם את האבל ולהרבות צער ובכי ולשוב בתשובה, לרב יהודה לאהר שישבו מעט אומר להם הממונה לעמוד יקרים עמודו ולכו אל מקום אחר. שבו יקרים שבו, ואמרו לו דא"כ יהיה מותר לעשות כך בשבת אם העיר סמוכה לבית הקברות וקברוהו בבין השמשות ובביל שבת הוא אונן מפני שבאיניות הלילה הולך אחר היום.

אין עושין מעמדות אלא בקרובים שאינם מתאבלים, וביום הראשון אחרי הקבורה, ובמקום שנהגו, ובבית הקברות.

דיני מכירת קבר

הגמרא דנה בצורת הקבורה במערות כפי שהיה נהוג בזמנם, כמה גדול המערה, וכמה כוכי קבורה יש בה, ומה המרחק ביניהם, ונפקא מיניה בזה במוכר קבר לחבירו כמה צריך לתת לו, וכן בדין כששמצאו ג' קברות תולים שהיו שם עוד קברים (והמתים קונים מקומם ואין להעבירים), כמה צריך לבדוק מסביב לקבר שמצא.

המוכר את קברו שהיו עושים לכל משפחה מקום לקבור את מיתיהם, או המוכר את הדרך לשם או את מקום המעמד (מקום שעומדים ויושיבים שם סמוך לבית הקברות בשוכם מן הקבר), או את מקום ההספד, בני משפחתו קוברים אותו בעל כרחו והמוכר נוטל דמים, משום פגם משפחה שאין להם מקום קבורה.

ק"א. שיעור הקבר והכוכים-

הקונה מקום לקבר או המקבל מחבירו לעשות לו קבר, אין הכונה לקבר בודד, כיון שהיו רגילים לקבור את כל בני המשפחה במערה אחת. כל אחד בכור נפרד, ולכן הכונה לקנית ב' מערות עם חצר ביניהם, צריך לעשות תוך המערה ד' אמות על שש שזה לא כולל את מקום הכוכים שיוצאים ממנה, וגובה המערה ד' אמות, ופותח בתוכה ע"י הפירה ג' כוכים מכל צד בכלתים שאורכם שש אמות, הכוכים שבצדדים רחוקים חצי אמה מהם אפוא, וכן כן לכוך יש אמה. ושניים ממול הפתח כותל ב' שאורכו ד' אמות, ושיעור ההרחקה כנ"ל, ואורך הכוכים ז' אמות ז' אמות למת ועוד אמה בגלל הארון שהמת מונח בו), וגובהם ז' טפחים כדי שהארון יכנס ברווח, וכדי להשאיר חלל טפח, שלא יטמאו העוברים מעל המערה, ורחבם ו' טפחים, וחצר בפתח המערה למעלה שש על שש כשיעור המיטה וקובריה - נושאי המיטה, (דין זה הוא בין במוכר מקום לחבירו לעשות לו קבר, בין במקבל לעשות לחבירו קבר), ופתוחים לתוכה שתי מערות, ונושאי המיטה נכנסים מהצדדים שאין שם מערה.

לרבי שמעון גודל המערה שש על שמונה, ופותח בתוכה ד' כוכים מכל צד, ושלוש ממול הפתח, ושיעור ההרחקה ביניהם כמו לפי רבנן, ובי' בצדי הפתח, ואינם לכיוון חוץ -תחת החצר, שהרי דורכים שם כל זמן שהם שם, ולא דמי לדריסת נושאי המיטה ע"ג המערות שהיא רק לפי שעה, ועוד דהא נתן שהעומד בחצר ועבר מעל המערות בשידה תביה ומגדל טהור, אלא הם כמין נגר זקופים כמין בור, ואין חוששים שידרסו שם כיון שזה רק אמה ולא מתקרבים כ"כ.

לרבי יוחנן אין עושים קבר כמין נגר, דקבורת חמורים היא זו - שמשליכים בבור, אלא עושה את הכוכים בקרן זוית בחצי אמה הפניה שיש בשני הצדדים של הפתח, ומעמיק לחפור אותו באופן שיהיה הבדל אמה בינו לכוך שלידו כדי שלא יגעו הכוכים זה בזה, אבל בשאר המערה לא היו עושים כוכים זה מעל זה, פן תיפול המערה. והקשה רשב"ם שהרי הכוכים בצדדים שסמוכים למערה השניה בהכרח היו זה מעל זה, ולכן פירש רשב"ם שהכונה שהכוכים נמצאים בפנות שמול הפתח, וצריך להעמיד את שיהכונים שנמצאים סמוך לפניה לא יתחברו יחד ע"י הכוח שבפניה, ובוה אין לחוש שתיפול המערה, שכיון שהכוך באלכסון הוא מתרחק מהכוכים שלידו, משא"כ בשאר המערה. ולחצר המערה פתוחים ארבע מערות בד' הצדדים, והכוכים שבמקום לקבורה למערה השניה היה מעמיקים.

ק"א: לרב אשי אין הכוכים נוגעים זה בזה משום שמעמיק.

לרב הונא בריה דרבי יהושע לא מעמיק את הכוכים, אלא עושה את הכוכים באלכסון. והגמ' דוחה שכיון שריבוע אמה יוצא האלכסון אמה ושתי חמישיות, א"כ האלכסון שבין המערות אורכו אחד עשרה אמות וחמישית, וא"א להכניס שם שמונה כוכים עם אויר אמה בין כוך לכוך שזה יוצא ט"ו אמה.

ועוד מתרצת הגמ' ש"ל שבכוכים הקרובים קוברים נפלים.

לרשב"ג שיעור ההפרש בין הכוכים הכל כפי חוזק הסלע, שאם הסלע חזק מרחיק פחות מאמה ויכול לעשות יותר כוכים, ושבלע שמתפורר צריך להרחיק יותר מאמה ויעשה פחות כוכים, ויעשה מערה בשיעור הנ"ל וכוכים לפי חוזק הסלע. ונראה שגם מספר המערות הוא לפי חוזק הסלע.

מתי מת שנמצא קונה מקומו, ומתי אפשר לפנותו-

ק"ב. המוצא מת או שתיים מושכבים כדרכם ועד עכשיו לא ידעו שקבורים כאן מתים, וכן אם היה ידוע שקבור כאן מת ומוצא עוד שני מתים, שלומדים מ"המוצא" פרט למצוי, נוטלים עם תפוסתם אם רוצה לעשות שם שהרות, דאין מת קונה מקומו עד שיהיו ג' מתים, דאי לאו הכי י"ל שקבורה מפני החזק, נוטל תפוסתו כיון שהוא מושכב כדרכו, ושיעור תפוסה הוא העפר התיחוח וחופר עוד ג' טפחים בקרקע, דחשיב כרקב של מת, אבל אם היה הרג, שצנצנאו חמתוך, ואפילו הם שלשה, לא קנו מקומם אפילו לתפוסה, די"ל שלא נקברו שם אלא נהרגו שם, ואם לא היה מושכב כדרכו י"ל שהוא עכ"ם ואין לו תפוסה, ואפילו הם שלשה נוטלים משם, וכן במוצא יושב וראשו מונח בין ירכותיו יכול לפנותו די"ל שהוא עכ"ם או שהשליכוהו שם באקראי עד שיהיה להם פנאי לקבורו.

ואם מוצא שלש מתים מושכבים כדרכם זה בזה זה, או שהיה ידוע שיש כאן ג' מתים, אם המרחק ביניהם מארבע עד שמונה אמות והיינו קרוב לד' אמות או קרוב לח', הרי זו שכונת קברות וקנו מקומם, ותנא זה סובר כר"ש, וס"ל שלר"ש שיעור מערה הוא ד' על ח' אמות (וכן מובאר בבביתא שזה דעת ר"ש), וס"ל שג' מתים נקברים בכותל ורוחבה שהוא ד' אמות, ויש בין הכוכים בסך הכל ב' טפחים, ולפי חשבון זה בכותל הארוך קבורים ו' מתים, ומימלא כשמוצא שלשה מתים בתוך ד' אמות י"ל שהם היו קבורים בכותל הקצר של המערה כנגד הפתח, או שהם היו קבורים בכותל הארוך אלא שעדיין לא נתמלאו כל הכוכים, ואם מוצא ג' מתים בתוך ח' אמות, י"ל שהם היו קבורים באורך המערה, וג' הכוכים האחרים עדיין לא קברו בהם והם נתמלאו עפר כשנפלה המערה, אבל אם ממצאם צפופים יותר אין זה שכונת קברות אלא ע"י הדחק נקברו שם על מנת לפנותם, ולא קנו מקומם, וגם אין צריך לבדוק יותר.

כמה צריך לבדוק מסביב לג' המתים שמצא- במתני' (בניזר ובאהלות) איתא שצריך לבדוק עד עשרים אמה. והיינו שאם מוצא ג' מתים בד' אמות תולים שהם לרוחב המערה מול הפתח, ומימלא צריך לבדוק בכתלים משני הצדדים כשיעור אורך המערה, ואח"כ כשיעור החצר לר"ש שיש מערות מד' צידי החצר, ואח"כ כשיעור אורך המערה שבצד השני של החצר, וכן צריך לבדוק לצד השני כשיעור זה, שמא המערה השניה נמצאת בצד השני, וכיון שי"ל שהמתים שארצ' קבורים באורך המערה (ועדיין לא קברו בכל הכוכים), ולכן צריך לבדוק חצי ד' אמות שמול המתים שמצא, וכן לשני הצדדים שמא יש שם מערה נוספת. וצריך לבדוק בכל מקום שיש ספק אם יש שם מתים. ואם הג' מתים מפוזרים בח' אמות א"כ הם ודאי נקברו באורך המערה ולא ברוחבה, וצריך לבדוק רק במרחק ד' אמות שזה הצד השני של המערה, ובצדדים עד שיעור שיכולה להיות המערה השניה.

הגמרא שואלת שלר"ש ששיעור מערה הוא ד' על ח' השיעור הוא כ"ב אמה, - ח' אמות של ב' מערות בב' צידי החצר, ואורך החצר ו' אמות, ולרבנן ששיעור מערה הוא ד' על ו' יוצא י"ח -ו של כל מערה וד' של החצר, וי"ל שאת המערה הראשונה בודק באלכסון שמא המתים לא קבורים שר, או שמת אחד ארוך והשני קצר, ואלכסון של ד' על ו' הוא ח', ואת המערה השניה א"צ לבדוק באלכסון מפני שלא החמירו כ"כ גם בשניה אחרי שבראשונה לא מצא כלום.

לרב שישא בריה דרב אידי שיעור כ' אמה הוא כר"ש, ואיירי שהמערה הראשונה נמצאו בה נפלים שמערה של נפלים אורכה שש, ולא תולים שגם במערה השניה היו נפלים דדי במערה אחת לנפלים.

אם מצא בתוך שיעור הבדיקה הנ"ל אפילו רק עוד מת אחד, צריך לבדוק ממנו עוד כ' אמה שמא קבר זה לא שייך לקברים הראשונים שמצא אלא לקבוצת קברים אחרת, שרגלים לדבר שיש שם עוד מתים והוא שייך למערה אחת מהם, ומה שלא מצאו לידו עוד מתים מפני שלא הספיקו לקבור עוד באותה מערה.

אם מצא את המתים סמוכים ואין ביניהם מארבע אמות עד שמונה, לת"ק יש להם תפוסה אבל לא שכונת קברות, ולר"ש בן יהודה בשם ר"ש אם בלא האמצעיים יש ג' מתים מד' אמות ועד שמונה, הרי זו שכונת קברות.

ק"ב: ואף שמצינו לענין קברות שלר"ש רואים את האמצעיים כאילו אינם ולרבנן לא, מ"מ לגבי כרם שהמרחק בין השורות הוא פחות מד' אמות, לר"ש לא אמרינן רואים את האמצעיים כאילו אינם, דלא נטעי איניש אדעתא ליעקר אלא נטע לשם כרם, וכיון שאינו נטוע כחלכתו אין לו דין כרם, אבל בקברות שמא קבור בהן השמשות ויפנותו אוה"כ, ולרבנן בקברות כיון שזה יכול להוציא להם חשיב קבר, אבל בכרם בעל הכרם יקח איזה שורה שתצליח, והשניה תהיה לעצים.

בית כור

מתי נקעים או סלעים נמדדים עם השדה

ק"ג. בהקדש- המקדיש שדהו בזמן שהיובל נוהג, ובא לפדותה, שיעור הפדיון הוא בית זרע (קרקע הראויה לזריעת) חומר

(כור) שעורים בחמישים שקל כסף, ונקעים) (בנקעים הריצים ונעיצים) עמוקים י"ט או סלעים גבוהים י"ט הם נחשבים שדה בני עצמם ולכן אין נמדדים עם השדה, ומי"מ הם קדושים, אבל אם הם פחות מי"ט הם נמדדים עם השדה. ומה שביותר מי"ט אינם קדושים בפני עצמם) אף שהתורה מרבה שאלת הקדש חל אפילו על חצי תרקה, כדכ"ב (ש"ד). לרש"ב"ם שאלת הגמרא היא שאף שאינם נמדדים יחד עם השדה מפני שהם נחשבים בפני עצמם, ויכול לפדות זה בלא זה כמו במקדיש שני שדות, שיקדשו בפני עצמם לענין שיוכל לפדותם בפני עצמם לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף, ולא יפדה אותם בשוויים), משום שפחות מבית כור לא קדשי אלא לפדות בשוויים, ואיירי והנקעים מלאים מים ואינם ראויים לזריעה דוומיא וסלעים, ולא קנין בהו "בית זרע", ומ"מ בפחות מי"ט נמדדים עימה משום שהם נחשבים חלק מהקרקע. ובזמן שאין היובל נוהג כל קרקע נפדית בשווייה. ומיירי שהקדיש בתחילת היובל. ולא רססן בשנת היובל, דאם הקדיש בשנת היובל עצמה, יש מחלוקת בערכן כ"ד. אם ההקדש חל.

במכירה - האומר לחבירו בית כור (מקום הראוי לזריעת כור תבואה, ומשערים לפי חשבון שחצה המשכן שהוא מאה על המשים הוא בית סאתים, וכיון שכור הוא ל' סאים א"כ בית כור הוא פי חמש עשרה מחצר המשכן) עפר (ראוי לזריעה. ואם לא אמר עפר, אפילו אם כולה סלעים חלה המכירה, דשמה כוונתו לבנות בה בית או לטשוח בה פירות, ויד לוקח על התחתונה, ונראה דה"ה אם אמר בית כור קרקע) אני מוכר לך, אם יש בה נקעים עמוקים עשרה טפחים, או סלעים גבוהים עשרה טפחים, והם רחבים ד' טפחים על ד' טפחים, שהם מקושרי השטח בפני עצמם אפילו לענין רה"י לדיני שבת. אינם נמדדים עם השדה, אפילו אם אין הנקעים מלאים מים. ושאינו מהקדש דלעיל, דאין אדם רוצה קרקע בכמה מקומות כיון שיהיה לו טורח בחרישה ובזריעה. אבל נקעים וסלעים פחות מי"ט נמדדים עם השדה, דאין שדה בלא מעט נקעים וסלעים, אפילו בנקעים מלאים מים, ואם אמר בְּבֵית כּוֹר עֵפֶר דַּמְשַׁמְעוּ כְּמוֹת שֶׁהוּא בֵּין סַלְעִים בֵּין עֵפֶר, גַּם נִקְעִים וְסַלְעִים הַגְּבוּהִים י"ט נִמְדָּדִים עִמָּה.

אם הסלעים הפחותים מי"ט הם בשיעור יותר מבית ארבעת קבין, אינם נמדדים עימה, גם בפחותים מי"ט, ונראה דה"ה באמר כבית כור עפר, ואמר מור עוקבא שאפילו בשיעור בית ארבעת קבין דווקא כשהם מפוזרים נמדדים עמה, אבל אם הם בבית חמשת קבין או יותר אינם נמדדים עימה, ולרבי יוחנן אם אינם מפוזרים ברוב השדה אפילו ביותר מה' קבין אין נמדדים עימה. ורבי חייה בר אבא מסתפק מה הדין לרבי יוחנן כשרובם במיעוט השדה ומיעוטם ברובה, תיקו.

ק"ג: כמה ספיקות- אם היו הסלעים כשיר בצורה עגולה, שקשה לחרוש ולזרוע ביניהם, כשורה שקשה לחרוש ולזרוע כנגדה, איצטדינין (-כקרני שור האיצטדין), דרך עקלתון-מפותלת. תיקו. וספיקות אלו הם את המצא לומר, שכל מקרה קשה לזרוע בו יותר מהקודם.

סלע יחידי מחוץ לשדה סמוך לשדה, או אפ"י בתוך השדה אבל הוא סמוך למיצר, ואפ"י גבוהה כל שהוא, אינו נמדד עימה, דלא בטיל לגבי שדה אלא כשואת באמצע השדה ומקוץ בשדה מכל צדדיו. רש"ב"ם. ור"ת (תוד"ה אם) מבאר שסלע יחידי הכונה שיש לו שם לווי, ואפילו אם הוא באמצע השדה. ועוד אומר ר"ת דגרס סלע יחידי שיש לו בית רובע, והיינו שמה שנתבאר שפחות מוד' קבין נמדדים עם השדה, זה דווקא בכמה סלעים, אבל אם זה סלע אחד גדול אפילו רק בית רובע אינו נמדד עם השדה. והרשב"ם חולק על פירוש זה. והגמ' מסתפקת מה הדין אם מופסק עפר פחות מג' טפחים בינתיים- בין הסלע למיצר, ואם תמצא לומר דהוי הפסק יש להסתפק מה הדין שיש כשיש עפר מלמטה וצונמא מלמעלה סמוך למיצר, או שיש עפר מלמעלה פחות מג' טפחים כעומק ההחיישה, וצונמא מלמטה, או אוליך בתר עפר ונמדדים עמה, או שהצונמא עיקר ואין נמדדים עמה. תיקו.

המוכר בית כור עפר ופיחת או הותר

המוכר בית כור עפר **מידה בחבל** (-בצמצום, כמו שמוכרים ע"י מדידה בחבל לא פחות ולא יותר), אם פיחת כל שהוא ינכה אבל המקח קיים, (ואע"ג דאמר רבא 'כל דבר שבמדה ושמשקל ושכומנין אפילו פחות מכדי אונאה חזור, הני מילי במטלטלין, אבל בקרקע לא, דקים להו לרבנן יניחא ליה ללוקח לקנות מה שימצא, וכוונת המוכר מידה בחבל היא שאם ימצא יותר יחזיר ואם פחות ינכה. ואף שאין אונאה לקרקעות, זה דווקא בשווי הקרקע ולא בגדולה), ואם הוסיף כל שהוא יחזיר קרקע או מעות כפי רצון המוכר.

ואם אמר **הן חסר הן יתר**, אפילו אם ההפרש הוא רובע לכל סאה והיינו ל' רבעים לבית כור, חל הקנין דבהכי הוי מחילה, (ואפילו במכירה מועטת של בית סאה דינא הכי), ואם ההפרש גדול יותר יעשה חשבון ולא הוי מחילה דא"כ למה אמר בית כור, ויתן הלוקח למוכר על כל ההפרש מעות או קרקע כפי שירצה המוכר (אא"כ הוזלה או התייקרה הקרקע וכדלקמן ק"ד). ותקנת חכמים היא, דמן הדין צריך להחזיר לו קרקע, דלא קנה אלא בית כור, אבל מה יעשה המוכר בקרקע מועטת, ואם פיחת יותר מרובע ינכה לו מן הדמים, דכיון שאין בשדה זו יותר, א"א לחייב את המוכר לתת לו משדה אחרת. ואם הוסיף בשדה שיעור בית ט' קבין, או בגינה בית חצי קב ולר"ע בית רובע, צריך לתת לו דווקא קרקע כיון שיש לדבר זה חשיבות בפני עצמו, ומחזיר הכל ולא רק את מה שיותר מהשיעור, דכיון שיש כאן חשיבות קרקע לא מחיל מידו.

ק"ד: ואם אמר בית כור סתמא ולא אמר לא מידה בחבל ולא הן חסר הן יתר, הרי הוא כאומר הן חסר הן יתר, או כאומר כבית כור עפר אני מוכר לך, שאפ"י פיחת או הותר רובע לסאה הגיעו.

והא דתניא כופין את המוכר למוכר את ההפרש ללוקח אם הוא רוצה לקנות, כדי שהמוכר לא ידרוס בשגה הלוקח ויהיה צריך להזהר ממנו, והמוכר אינו מפסיד מזה כיון שזה שיעור קטן שאינו ראוי לכולם, והו"ל זה נהנה וזה אין חסר דכופין על מידת סדום, ואת הלוקח לקנות משום תקנת המוכר, שלא יפסיד קרקע קטנה זו, באמת לעולם לא כופים את המוכר למוכר, אלא מיירי שהמוכר רוצה למוכרה במנות לקוח, ומיירי בהוזלה, שיוכל הלוקח לומר למוכר שאם הוא נותן לו קרקע לא ישלם לו אלא כזולא דהשתא, ואם התייקרה השדה נותן לו כשער הקניה, דאומר הלוקח למוכר דמעיקרא לא נתרצה לקנות אלא בזול, ועל שער הזול כופים את הלוקח לקנות כדי ליפות כוחו של מוכר, דאין הלוקח מפסיד כלום.

אם קנה יותר מבית כור ושייר ט' קבין מחזיר לו את הקרקע, לרב הונא מיירי אף בבקעה גדולה שמחזקת י' כורין, דס"ל דההוא ויש במותר חשיבות שדה לא מחיל, ויחזיר לו קרקע. ולרב נחמן כוונת מתני' שהשיעור הוא ז' קבין ומחצה לכל כור, ואם יצא ההפרש יותר מט' קבין מחזיר את הקרקע ולא מעות כיון דליכא מחילה.

ק"ד: שדה ונעשית גינה ביד לוקח, ע"י שגדל הנהר לשם או שנבע שם מעין, שזה ראוי לגינה כדכתיב "והשקית בגרלך כגן הירק", ועדיין לא החזיר לו מעות או קרקע, רב אשי מסתפק אם שיעורה כשדה או כגינה היכא דאמרין יעשה חשבון, האם הולכים לפי שעת המכירה, או שכיון שהתקנה היא לטובת המוכר שאין לו מה לעשות עם קרקע קטנה, מסתפק שנעשית גינה ויש לו מה לעשות עם זה יחזיר לו את הקרקע, וכן הושתא רב אשי מה הדין במכר רב קנה, ונתבישה ונעשית שדה, האם הולכים לפי שעת המכירה ויחזיר לו קרקע, או שכיון שהתקנה היא לטובת המוכר ועכשיו אין לו מה לעשות בשיעור זה אם רצה יטול מעות. תיקו. והספיקות הם היכא שאין זמן שיש עליו תורת מחילה, אבל אם מעיקרא הוי מחילה ולבסוף לא הוי מחילה, כבר חלה המחילה.

אם יש למוכר שדה סמוכה, אפ"י בהותר כל שהוא יחזיר לו קרקע ולא יעשה חשבון, כיון שזה ראוי להצטרף לשדהו, והיינו שבהותר כל שהוא על ז' קבין ומחצה יחזיר לו קרקע, ובז' קבין ומחצה לכור ודאי מחילה היא ואינו מחזיר לא קרקע ולא מעות. וי"מ שאפילו פחות מרובע לסאה יחזיר ולא מחל, ולאו מילתא היא. ורב אשי מסתפק מה הדין היכא שבור או אמת המים או דרך הרבים (שביל של ט"ו אמה

שעורים דרכו לשדות, אבל רה"ר ממש ודאי מופסיקה), או שורת דקלים, (וספיקות אלו הם באם תמצא לומר), מופסיקה בין ההוא מותר לשדה, תיקו.

תפוס לשון ראשון או אחרון-

ואם אמר **מידה בחבל אני מוכר לך הן חסר הן יתר**, או אפ"כא, לכן ננס מה שאמר בסוף ביטל את מה שאמר בתחילה, ואפילו פיחת או הותר רובע לסאה הגיעו, דתפוס לשון אחרון, דחזו בו בתוך כדי דיבור מהלשון הראשון.

ק"ה: לרב רשב"ג ורבי יוסי דלהלן חולקים על בן ננס, וס"ל שהדיבר מוטל בספק אם אומרים תפוס לשון ראשון או אחרון, וממון המוטל בספק חולקים, (ואמנם רב סובר כבן ננס, וכדלהלן), וקמ"ל שאף שכאן ליכא למימר דפרושי קמפרש (כמו שאפשר לומר לגבי מרחץ שאין כוונתו לחזור בו אלא לומר שהשלים דינר בכל חודש, ושאם ירצה לחזור בו מהשכירות באמצע יוכל להוציא משם או ז"צ להעמיד לו אחר, וכדלהלן) לא אמרינן שודאי חזר בו, דאף במרחץ הטעם משום ספק.

וכמו שמצינו לגבי מרחץ שמי ששכר מרחץ ב"ב זהובים **לשנה דינר זהב לחודש** והיתה זו שנה מעוברת, דלרשב"ג ורבי יוסי יחלוקו את חודש העיבור, ויתן לו שכר חצי החודש, דמספקא להו אי אמרינן תפוס לשון ראשון והשוכר מרויח, או תפוס לשון אחרון וצריך לתת לו י"ג דינרים, וממון המוטל בספק חולקין.

לשמואל חכמים חולקים על בן ננס, וס"ל שהולכים אחר הפחות שבלשונות שמפחית את כוחו של הלוקח, דכיון שיש ספק אי אמרינן תפוס לשון ראשון או לשון אחרון, יד המוכר שהוא מוחזק בקרקע שלו על העליונה, ולגבי מידה בחבל הן חסר הן יתר אם הותר כל שהוא יחזיר, דלהכי אמר ליה מידה בחבל, ואם פיחת כל שהוא הגיעו, דאמר הן חסר הן יתר מפני שהיה ירא שאין כאן בית כור, וכוננת שמואל שאין הלכה כבן ננס, שהרי שמואל סובר לגבי מרחץ הנ"ל, דאיירי בבא באמצע החודש ואמר לו צא מביתי או תן לי שכר חודש זה, ומספק מעמידים הממון על חזקתו, אבל בבא בתחילת החודש הכל למשכיר, ובבא בסוף החודש הכל לשוכר, דאזלינן בתר האי דתפיס.

ומה שמצינו שרב ושמואל סוברים שמי שמוכר כור בשלושים סאה בסלע אין יכול לחזור בו באמצע, דראשון ראשון קנה כיון שאמר סאה בסלע, (אבל באמר רק כור בשלושים יכול לחזור בו אפ"י בסאה האחרונה אע"פ שמשך כ"ט סאים, דכוליה חד מוקח הוא ועד שמשך הכל לא קנה כלום), ג"כ הטעם הוא משום שהלוקח תפוס במה שבידו, ולא משום תפוס לשון אחרון, דאפילו א אמר אפ"כ דינא הכי.

ק"ה: ולענין הלכה לגבי מרחץ, הלכה כרב נחמן שקרקע בחזקת בעליה עומדת, ואפילו בבא בסוף החודש כולו למשכיר, ואפילו באמר קודם דינר זהב לחודש ואח"כ י"ב דינרים לשנה, מפני שזה ספק מה העיקר, והספק לא נולד עכשיו אלא כבר בתחילת החודש, ואז המשכיר היה המוחזק, והעמד קרקע על חזקתו, ונמצא שדר בבית של חבירו. ולענין מידה בחבל הן חסר הן יתר, הוי ספק כשמואל רב נחמן, וקרקע בחזקת בעליה עומדת, והולכים אחר הפחות שבלשונות ויד מוכר על העליונה. ולענין כור בשלושים סאה בסלע כיון שזה מטלטלין מודה רב נחמן דראשון ראשון קנה, דדווקא קרקע בחזקת בעליה עומדת, דקרקע אינה נגזלת, אבל במטלטלין מאי דתפיס תפיס.

ושיטת רב לגבי מכירה שאם מכר באיסתרא מאה מעי, או מאה מעי איסתרא, הולכים אחרי הלשון האחרון כבן ננס, וכן לגבי מרחץ הכל למשכיר, ולא משום דפרושי קמפרש שאם תתעבר השנה ישלם דינר לחודש, ורק בשנה שאינה מעוברת הוא משכיר ב"ב דינר, אלא משום שהולכים אחרי הלשון האחרון. והרשב"ם והתוס' מביאים שרש"י בב"מ מבאר שפרושי קמפרש מיירי לענין איסתרא מאה מעי, דהוי"א שכונתו באיסתרא מאה מעי שהוא מפרש שכונתו לסלע גדול שהוא שוה מאה פרוטות, ובמאה מעי איסתרא כוונתו למאה פרוטות רעות שאין שוות אלא סלע.

חדש

בסייעתא דשמיא גיתן שוב להשיג את הסט תמצית השי"ע על כל השי"ע (פלא תוס', ורש"י הל'ק) 1202 ₪.
כמו כן יצאו לאור מחדש כל חוברות תמצית המשנה ברורה 66 הל'קים.
עלות חוברת 10 ₪ סט 50 ₪.

וכן יצא לאור מחדש תמצית ספרי מוסר ותמצית ספרי חפץ חיים.

גיתן להשיג סיכומי תמצית ההלכה (כולל טור ובית יוסף שולחן ערוך וגושיא כלים), על הלכות שבת, מועדים, מקוואות, ונדח.
למטרים 052-7692282

קיבלת תועלת מהגליון?
באפשרותך לזכות לזמנים נוספים,
גיתן לתרום ב'צדדים פלוס' קופת 'תמצית'

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי ומשנה ברורה חפץ חיים ואהבת חסד

גיתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669
- במייל 7692282@gmail.com
- בנדירים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, זיכוי 400 ₪ ברשת 'פה גוף', 101 זוכים ביזכוי 120 ₪ ברשת 'פה גוף'.

חדש- מבחנים גם על 'העמוד היומי'

סיכומי 'תמצית'

גיתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה).

- **בגושרות ההפצה**
- **במייל 7692282@gmail.com**
- **בפקס 0799-414144**

בגוסף גיתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תג"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד שלי: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

מבחן 247 ניצבים וילך

מבחן 246 כי תבא

לדעת חכמה

מבחן שבועי בדה היומי

לדעת חכמה

מבחן שבועי בדה היומי

האם בי"ח מעמידים ממונים לביקת המידות והשערים?
א. כן.
ב. מידות כן ושערים לא.
ג. מידות כן ושערים מחלוקת.

המוכר שור להבדיו ונמצא נגזל, האם אומרים הדמים מודיעים?
א. תלוי במחלוקת רב ושמואל.
ב. רק אם הוא הניח לפנות להדישה אומרים הדמים מודיעים.
ג. אם הוא הניח לקנות בין להדישה בין להדישה אומרים הדמים מודיעים.

שור שנמצא מזה ליד שור אחר שהוא מזה, האם בעל השור המזהיר חייב לשלם?
א. חיוב.
ב. פטור.
ג. מחלוקת.

הנוטע לחבירו אילנות בשבט, ויותר מי אילנות אינם עושים מידות, מה הדין?
א. משלם על האילנות העודפות על עשר.
ב. משלם על הכל.
ג. איך הנוטע מקבל בשבט אלא כפועל בעל, וכן את ההוצאות שרוציא.

שאלה מדברי התוס'

אך גונים לפי חכמים את הקרן בשטר שיש בו ריבית, והרי העדים רשעים?
א. אין העדים עוברים על האיסור אלא בשעת נביה.
ב. כיון שהם רשעים עוברים לא עוברים על איסור.
א. נמי כשהם אנוסים.
ג. מיידי דדוקא כשגלוה מרדה הדינה לישלם.

לעזר ר' ישירא יעקב א"ר שבת אייבית ור"ל

ניתן לעשות את המתבנים:
בטל: 0737-289-669
במתנות 'נדרים פלוס' (לדעת) 7692282@gmail.com
במייני: 7692282@gmail.com

ניתן לקבל את הסיכומים והמתבנים:
במייני: 0799-414-144
בפקס: 0799-414-144

בנקודות הפצה להאמה: 0737-289-669 סניחה 4
מחרכת המתבנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה

הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון ע"מ 500 ש"ח בחזונו,
פרס שני זכיו 400 ש"ח ב"פיה נקי,
פרס שנישני: 10 זוכים בזכיו 120 ש"ח ב"פיה נקי

באיזה אופן מותר להשקות בביתו מידה חסידה או יתירה?
א. אם הוא משמשת לפני גילגיל.
ב. במקום שברקים את המדות.
ג. בכל אופן אסור.

מה המעט שאין מוסיפים על המידות והמתבע יתיר משהות?
א. דרוביק והשקל עשרים גרה עשרים שקלים וכו'.
ב. משום הפקעת שערים.
ג. כדי שלא יהיה ביטול מפקח או כדי שלא יפסיד התמי.

מה ויתר טוב, למכור מתיחילה כשער הזול, או להמתין שיתייקר השער ואז למכור בזול?
א. למכור מתיחילה כשער הזול.
ב. להמתין שיתייקר השער ואז למכור בזול.
ג. שניהם שקולים.

כמה שנים נהבש אברהם אבינו?
א. שש.
ב. ארבע.
ג. עשר.

איזה מלות ראה רות?
א. רק את דוד המלך.
ב. גם את שלמה, אבל לא את הרבעים בנו.
ג. גם את הרבעים מן שלמה.

האם יש ראה שאין הולכים כממוז אחר הדיב ממה שאשה שנהלמה או נתגרה בתוכה מזה, ומדוע?
א. כן, שהרי רוב נשים משאות בתולות.
ב. לא, מפני שבין שאין קול שנישאות בתולה הורג הדיב.
ג. לא, מפני שאין לה כחבה הורג הדיב.

מה נהגו בירושלים?
א. שהמכין סעודה וקלקה משלם דמי כושות ובושת אורחיו.
ב. שכל שיהיה מפה פרוסה על הפתח היו אורחים נכנסים, ושבריו מסלקים אותה לא היו נכנסים.
ג. שגור התשובות נכונות.

מה הדין כמי שברר עפר מוגרש של חבירו?
א. ממשלים לו דמי חושבים.
ב. תבוא עליו בריב, שבעה מחלוקות לקבל עפר.
ג. צריך לערוב את העפר בחורה, ולכלב שלא רדה על מה שהוציא.

האם יש ראה מדברי ר"מ שבשטר עם ריבית אינו גובה גם את הקרן, שקונים את העיקר כולל התוספת?
א. כן.
ב. לא, דשאני ריבית שהיא תמורה, והאדם נמשך אחריה.
ג. לא, דשאני ריבית שמשעת כתובה עבר על האיסור.

מה מברר על פת שיעששה?
א. בורא מיני מונות.
ב. שילבי מיהו בדביו.
ג. אינו מברר.

מהו השיעור שבין האילנות שבו לא קנה מהו שבנייהם לבויה?
א. פחות מארבע או יותר משש עשרה.
ב. פחות מארבע או יותר משמונה.
ג. פחות משמונה או יותר משש עשרה.

המוכר שהמדתו ונמצאת לבנה, מי יכול להזוור בו?
א. הלווקח.
ב. המוכר.
ג. שניהם.

יעד קונים דברים שדרך להגביהם, לסורא ותרדעיה?
א. דיוקא בהגבהה.
ב. או בהגבהה או במשיכה.
ג. לסורא דיוקא בהגבהה, ולתרדעיה או בהגבהה או במשיכה.

המזכין כלי של תרומה ונמצאה אותו, מה דין מזה המוכר?
א. תרומה.
ב. חולין.
ג. ספק.

באנחה יותר משהות, האם גם הנאמה יכול להזוור בו?
א. לא.
ב. כן.
ג. מחלוקת.

לעזר ר' ישירא יעקב א"ר שבת אייבית ור"ל

ניתן לעשות את המתבנים:
בטל: 0737-289-669
במתנות 'נדרים פלוס' (לדעת) 7692282@gmail.com
במייני: 7692282@gmail.com

ניתן לקבל את הסיכומים והמתבנים:
במייני: 0799-414-144
בפקס: 0799-414-144

בנקודות הפצה להאמה: 0737-289-669 סניחה 4
מחרכת המתבנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה

הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון ע"מ 500 ש"ח בחזונו,
פרס שני זכיו 400 ש"ח ב"פיה נקי,
פרס שנישני: 10 זוכים בזכיו 120 ש"ח ב"פיה נקי

הקונה אילנות ולא קנה קרקע, אלו ענפים חדשים הם שליו?
א. מקום שרוואי פני תוכה.
ב. כל מה שנמנה ספה.
ג. כל מה שנמנה ג' מפוחים.

הקונה ג' אילנות עם קרקע, מי יכול לחזוץ בשמה של כמלאו אורה וסלו?
א. הלווקח.
ב. המוכר.
ג. שניהם לא יכולים.

הקונה אילנות באופן שרוגה הקרקע שבניהיהם, האם קנה ארו שבניהיהם?
א. לא.
ב. אם צמח אח"כ, וכן ואם היה קודם לא.
ג. בכל אופן קנה.

התרם מזהומץ על יין, האם תרומתו תרומה?
א. כן.
ב. לא.
ג. מחלוקת.

היכן כליו של אדם קונים לו?
א. רק בירשות.
ב. גם בסימטא אבל לא ברה"י.
ג. בכל מקום ואפילו ברה"י.

האם יש ראה שלכיו של לוקח קונים בישות מוכר, ממה שאפשר לגרש ע"י יריקת גט לקהלה?
א. כן.
ב. לא, דשאני גט הבדיו "ונת".
ג. לא, דמיידי באופן מסוים שמעיל לקנין, אבל כסתמא י"ל שאינו קונה.

יעד קונים בהמה וקה?
א. במשיכה.
ב. בהגבהה.
ג. מחלוקת.

באיזה אופן מותר להקדים מעות ולשפרו אדם כולל באופן שלאזר וזמן המחיר יקר יותר, ולא היו ריבית?
א. כשמתחיל במלאכה מיד.
ב. אין כשכירות אדם חשש הבית.
ג. בכל אופן אסור.

הלוקח זקן מן השוק וגזרו לכתו, האם חייב לעשר לפני שמזוהו?
א. כן.
ב. לא.
ג. ידא ששום שמקיים "ודבר אמת לבלבד" חיוב, ושאר בני אדם פטורים.

מה המעט שקושר עונשם של מידות מעונשם של עידיהם?
א. מפני שעריית אפטר שהפכה ומרדה לא אפשר בתשובה.
ב. מפני שבמדות אדם הניח לחטא משה"כ בעידיהם.
ג. מפני שמדות ה' האת בין אדם לחבירו, ועידיהם בין אדם לאדם.

מבחן 249 יום הכיפורים בנא בתנא קג עד קט

לדעת חכמה

האם נמנים עמוקים עשרה פסוקים נגמדים עם השדה, לגבי הקדש ומזבחה?
א' נגמדים, אינן הם מלאים מים.
ב' אין נגמדים אפילו באינם מלאים מים.
ג' בהקדש רק מלאים מים אין נגמדים, ובמזבחה אין באינם מלאים מים אין נגמדים.

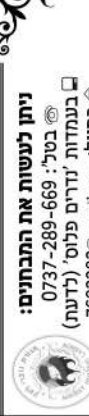
שדה ונעשית גינתה, כצד היא נעשית גינה (רשב"ם)?
א' ע"י שרעה בה הלוקח דיקות גינה.
ב' ע"י שגדל תהר לשם או שנבע שם מעין.
ג' שאחרי שסיכמו על המזכירה ורע בה המזכיר, דיקות של גינה.

מה הדין לפי שמואל בנומבר מידה החבל הן חסר הן יתר?
א' הלווקה מנספיד בכל מקרה.
ב' תפוס לשון ראשון.
ג' תפוס לשון אחרון.

מה הדין לפי שמואל בנומבר כור בשלושים ורוצה לחרוץ בו באמצעי?
א' מוכניו שמישן סאה אחת אינו יכול לחרוץ בו כלל.
ב' יוכל לחרוץ בו מרבלי אפילו בסאה אחרונה.
ג' ראשון ראשון מקני.

שאלה מדברי התוס'

מדוע בנא בסוף החרוש השוכר לא משלם על חרוש העיבור?
א' מפני שהוא מוחזק.
ב' נכפני שהו שרומכסריו בא בסוף החרוש מרוא שהיא מודד לו.
ג' מפני שהוא כרי.

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל': 0737-289-669
במתודות 'נדרים פלוס' (לדעת) 7692282@gmail.com
במיייל: 7692282@gmail.com
בבניין: 0799-414-144
בפקס: 0799-414-144

תערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון בעל 500 ש' במזומן,
פרס שני זכיני 400 ש' ביפה נקי,
פרס שנישני: 10 זוכים בזיכוי 120 ש' ביפה נוק

מבחן 249 יום הכיפורים בנא בתנא קג עד קט

מבחן שבועי בדה היומי

מה הדין לנומבר בית כור עפר הן חסר הן יתר, ונמא יתר?
א' בכל אופן הלכה המפירה וא"ל להוסיף מנמן או להחזיר קרקע.
ב' אם פחת או הוסיף אפילו רובע לפאה חל הקנין, וביתר יעשה חשבון ומתן למוכר מעות.
ג' אם פחת או הוסיף אפילו רובע לפאה חל הקנין, וביתר יעשה חשבון ויתן למוכר מעות או קרקע כפי שרצה המוכר.

מה הדין לנומסקה בנומבר בית כור סתמא?
א' כאומד מידה בחבל.
ב' כאומד הן חסר הן יתר.
ג' בעיא ולא אפשיטא.

מדוע לפי רב במשכיו כ"ו דינר לשנה דינר לחרוש הכל למושכר?
א' משום שהוא בא לפדוש דינר.
ב' משום תפוס לשון אחרון.
ג' הגמרא נסתפקת מהו טעמו של רב.

מה הדין בטעו בשתות בדיקן, בנומבר בית כור עפר בסמיניו ומצויין, ובשום הדינים?
א' לפחות משותת.
ב' לרב הוא פחות משותת ולרב יחודה מותר משותת.
ג' בבית כור מחלוקת, ובשום הדינים בסילה השוכמא.

מדוע לרב באותם שחלקו ונא בעל חוב ומלך חלקו של אחד מהם כטיילה והלוקה?
א' דס"ל שדינן כלקוחות שלא באחריות והיו מקה שעות.
ב' דס"ל שדינן כדורשים.

המוכר חצי שדה לחבירו, מה המוכר עותן מחלקו ללוקה?
א' רק את מקום הגר.
ב' גם את מקום החריץ וכו' הדין.
ג' את מקום הגר והחריץ, ולא את חבן הדין.

מי מנחיל ואינו נוחל?
א' האחים מן האם.
ב' אביו האם.
ג' בני אחיות.

מתי שדה אחוזה חוזרת לבעלים לינבל?
א' רק כשפירא היא עצמו.
ב' גם כשפירא בנא אבל פירא אחיו לא.
ג' גם כשפירא אחיו.

מדוע לא לומדים מ"שאר" שהוא קודם לרב?
א' מפני שבהחלית הפישה כתוב שבת יודעת.
ב' מפני שכתוב יוצא יריש קודמים לאביו.
ג' מפני שבת שיה לכן לענין יבום.

מי הוזהר אמו של אשכולים?
א' מוכבה.
ב' הגדת.
ג' אביביל.

מבחן 248 האזינו - שובה בנא בתנא זו עד קב

לדעת חכמה

מהו כוונת שמואל 'המרא אנתמא דמאריה שינארי'?
א' שמואל והמרא של המוכר גרם ליון לחמינין.
ב' שמואל ומולו של הלוקח שקמא גרם ליון לחמינין.
ג' ששמואל הודיר גרם ליון לחמינין.

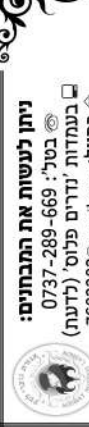
מה נחשב יין מבוטל, ויין ישי?
א' מבוטל היינן שלא ותקבל עד עצרת, וישן היינן משל שנתו שעברת.
ב' מבוטל הכונה שחיוב באחריות אם התקלקל הדין ג' שנים, ויין ישי היינן בשעתו השלישית.
ג' מבוטל היינן יין משובח וללא שמרים, וישן היינן שעברו ג' ימים.

האם אפשר לקנות קרקע ע"י הילוך לאורכה ולחרכה?
א' לא.
ב' מחלוקת, ובשכיל של כרמים קונה לכו"ע.
ג' אינן קונה, ובשכיל של כרמים מחלוקת.

מידו ר"ש המוזכר בסתמא (רשב"ם)?
א' רבי שמעון ברי יוחאי.
ב' רבי שמעון בן תודי.
ג' רבי שמעון בן מנסיא.

שאלה מדברי התוס'

קבר שיש בו פורה טפה מעל המות, האם יש מומאה מעליה?
א' כקבר מתום טמא מעליה אפי' שלא כנגד המות, ובפחות מורה מעליה מזהרה אבל מזהרנו מצנא.
ב' כקבר מתום טהור מעליה, ובפחות טמא דק כנגד המות.
ג' בכל אופן אין מומאה מעליה.

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל': 0737-289-669
במתודות 'נדרים פלוס' (לדעת) 7692282@gmail.com
במיייל: 7692282@gmail.com
בבניין: 0799-414-144
בפקס: 0799-414-144

תערכת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה
הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון בעל 500 ש' במזומן,
פרס שני זכיני 400 ש' ביפה נקי,
פרס שנישני: 10 זוכים בזיכוי 120 ש' ביפה נוק

מבחן 248 האזינו - שובה בנא בתנא זו עד קב

מבחן שבועי בדה היומי

יין שרדו חזקין, האם אפשר לעשותו תרומה?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.

באיזה אופן מים שבמטרים שלא מנכירים לקבל מומאה?
א' בפעם השלישית, בכל מים.
ב' בפעם השלישית במו גשמים ופולו ושתנה הפירה את השנים הראשונים.
ג' בפעמים הראשונות אינם מנכירים, ורק בפעם השלישית הם מנכירים.

האם יין מוזג כשר לקדוש ולגישו חזין?
א' כן.
ב' לא.
ג' כשר לקדוש ופסול לגישו חזין.

מהו שיעור בית גדול?
א' שמונה על עשר.
ב' שתים עשרה על שתיים עשרה.
ג' שתים עשרה על שש עשרה.

כמה היה בקודש הקדשים משני צידי הארון שעשה משה?
א' עשר אמות מכל צד.
ב' דשע אמות ורבע מכל צד.
ג' דשע אמות מכל צד.

מי שיש לו גינה לפני מגופתו של חבירו, ונתנו לו דרך מן הצד מיעת שיהיה, מה דין הדרך?
א' יוכל להכנס ולצאת בשעת שדוללים וכו', ולא יעברו שם הגרים, והחצינו יוכל לזרוע.
ב' יוכל להכנס ולצאת מתי שרצה, ולהכניס לתוכה הגרים, וישלחם אינם יכולים לזרוע.
ג' יוכל להכנס ולצאת מתי שרצה, ולהכניס לתוכה הגרים, והפנינו יוכל לזרוע.

איזו דרך שיעורה ל"ב אמה?
א' דרך ימי מקלט.
ב' דרך המלך.
ג' דרך הקבר.

מהו שיעור תוך המערה של קברות?
א' י"א ארבע על ארבע, וי"א ארבע על שש.
ב' י"א ארבע על שש, וי"א שש על שמונה.
ג' י"א ארבע על ארבע, וי"א שמונה על שמונה.

מהו הכוונה 'קבורת המורים היא זו' (רשב"ם)?
א' שמשלמים בהם.
ב' שקבורים בצניעות.
ג' שהאדם למטה.

באיזה אופן אומרים לפי ר"ש שראויים את האמצעים כאילו הם אינם?
א' לגבי יין שכונית קברות.
ב' לגבי כרם שהמורה מן הגפנים הוא פחות מדי' אמות.
ג' שתי התשובות נכונות.